

Voorstel

Datum vergadering: 1 april 2020
Datum B&W: 17 maart 2020

Portefeuillehouder: Dorien Zandvliet
Auteur: Laure ter Stege

Onderwerp:
Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2019-2039

Voorgesteld besluit:

1. Het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2019-2039 vast te stellen.

Inleiding

In 2016 hebben de sectorraden van het Primair Onderwijs (PO-raad) en het Voortgezet Onderwijs (VO-raad) samen met de VNG een wetsvoorstel ingediend (zie bijlage 1). Het uitgangspunt van dit wetsvoorstel is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente en schoolbesturen voor de (kwaliteit van de) huisvesting van scholen. Een concrete verandering die voortkomt uit het wetsvoorstel is het vervangen van de systematiek van een jaarcyclus bij aanvragen voor onderwijshuisvesting door een Integraal Huisvestingsplan (hierna IHP). Met het IHP wordt na overleg tussen gemeente, schoolbesturen en kinderopvangorganisaties het huisvestingsbeleid en het investeringsprogramma voor een periode van 4 jaar vastgelegd in een meerjarenprogramma. Dit meerjarenprogramma wordt het Integraal Huisvestingsplan (IHP) genoemd. Het IHP geeft voor de eerste 4 jaar concreet aan wat de opgave is met betrekking tot onderwijshuisvesting en geeft een doorkijk voor de langere termijn (20 jaar).

Onder leiding van bouwmanagement- en adviesbureau HEVO hebben de gemeente Ablasserdam, de schoolbesturen en kinderopvangorganisaties via een Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO) gezamenlijk voorliggend Integraal Huisvestingsplan ontwikkeld. Niet alleen de gemeente en schoolbesturen, maar ook kinderopvangorganisaties zijn betrokken geweest bij de ontwikkeling van het IHP. De reden hiervoor is dat de gemeente, schoolbesturen en kinderopvangorganisaties, wanneer dit mogelijk is, inzetten op de vorming van (Integrale) Kindcentra. In integrale kindcentra wordt door organisaties uit het onderwijs, kinderopvang en/of andere maatschappelijke partijen samengewerkt volgens één pedagogische en educatieve visie. Het begrip kindcentra is voor Ablasserdam niet nieuw. In 2006 is er een masterplan Brede School ontwikkeld waarin kinderopvang en onderwijs al samenwerkten om te komen tot kindcentra. De invulling van het begrip "kindcentra" en eventuele samenwerking wordt in Ablasserdam per school op eigen wijze vormgegeven.

Het voorliggend IHP bestaat uit vier deelproducten. Het eerste deelproduct is de bouwstenennotitie. De bouwstenennotitie geeft de visie van de gemeente, schoolbesturen en kinderopvangorganisaties op onderwijshuisvesting weer. De bouwstenennotitie belicht de volgende bouwstenen: de samenwerking tussen gemeente, schoolbesturen en partners, vraag en aanbod, regie, kwaliteit en duurzaamheid, renovatie en vervangende nieuwbouw. Gezamenlijk streven we naar een toekomstbestendig gebouwenbestand en een doorgaande ontwikkelingslijn voor kinderen van 0-13 jaar waarin zij de beste ontwikkelkansen krijgen. Dit betekent onder andere dat organisaties uit het onderwijs, kinderopvang en/of andere maatschappelijke partners samenwerken en werken volgens één pedagogische, educatieve visie. Daarbij is het van belang dat het ontwikkelaanbod toegankelijk is en aansluit op de vraag van de maatschappij. Het uitgangspunt is om kinderen in Ablasserdam de best mogelijke kansen te bieden in hun ontwikkeling en voor te bereiden op hun toekomst. Dit uitgangspunt sluit aan op de doelstelling van Spoor 1 Actiever & Zorgzamer uit het coalitieakkoord

2018-2022 en het jeugdbeleid Route22. In dit coalitieakkoord en beleid staat dat we het als gemeente erg belangrijk vinden dat de kinderen in ons dorp zich welkom voelen in Alblisserdam en genoeg voorzieningen hebben om zichzelf te ontwikkelen en te ontplooiën. Een goed ontwikkelaanbod is hiervoor essentieel.

Het tweede deelproduct betreft een nulmeting en de daarbij behorende beoordeling van het gebouwenbestand. De nulmeting is uitgevoerd via QuickScans en fungeert als fundering voor het IHP. De indicatoren voor de QuickScans waren: uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnemilieu, exploitatie en onderwijskundige staat.

Op basis van de uitkomsten van de QuickScans en de in het OOGO afgesproken urgentiecriteria is gestart met de scenario-ontwikkeling: het derde deelproduct. Kort gezegd geeft dit derde deelproduct een overzicht van welke school/kindcentra, wanneer op de rol staat voor (ver)nieuwbouw of renovatie in de aankomende 20 jaar. Dit derde deelproduct wordt in de onderstaande tabel beknopt weergegeven:

Tijdspad	School
0-5 jaar	IKC De Twijn – nieuwbouw (reeds in uitvoering)
0-5 jaar (ambitie)	't Nokkenwiel Boerenpad / OBS Het Palet – (ver)nieuwbouw Boerenpad en het oplossen van het ruimtetekort voor Het Palet <i>*Voor de locatie 't Nokkenwiel Maasplein is er geen vervangingsopgave op korte termijn in dit IHP. Echter wordt voor deze locatie de aanpassing van de entree en schoolplein als urgent ervaren.</i>
5-10 jaar (ambitie)	Het Kompas – (ver)nieuwbouw
5-10 jaar (ambitie)	IKC De Schalm (ver)nieuwbouw inclusief het oplossen van het ruimtetekort
10-20 jaar (ambitie)	Ds. Joannes Beukelmanschool Weverstraat – (ver)nieuwbouw
10-20 jaar (ambitie)	't Nokkenwiel Maasplein – (ver)nieuwbouw

Het vierde deelproduct betreft de financiële vertaling. In dit deelproduct zijn de hierboven beschreven scenario's voorzien van een financieel kader. Een belangrijk onderscheid wat hierbij moet worden gemaakt is het onderscheid in het kwaliteitsniveau van gebouwen: de basis nieuwbouwkwaliteit en de gewenste nieuwbouwkwaliteit. De gemeente is formeel gezien alleen verantwoordelijk voor het financieren van de basiskwaliteit, maar dit kwaliteitsniveau komt niet volledig overeen met een aantal uitgangspunten die in het eerste deelproduct, de bouwstenennotitie, zijn benoemd. Daarom is er bij de financiële vertaling uitgegaan van een prijs per m² die hoort bij de gewenste nieuwbouwkwaliteit. Deze prijs per m² is hoger dan de prijs per m² die hoort bij de basiskwaliteit. Om te komen tot het gewenste kwaliteitsniveau is daarom Total Cost of Ownership (TCO) gewenst. Bij TCO dragen schoolbesturen mogelijk bij aan een deel van de stichtingskosten van een nieuwbouw- of renovatieopgave. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat schoolbesturen op dit moment te maken hebben met een investeringsverbod. In het wetsvoorstel van de PO-raad, VO-raad en de VNG (zie bijlage 1) is één van de uitgangspunten het versoepelen van dit investeringsverbod. Daarnaast zorgen huidige maatschappelijke ontwikkelingen, zoals het lerarentekort en werkdruk, voor beperkingen als het gaat om het bijdragen van schoolbesturen via TCO. Een onderzoek naar de mogelijkheden van TCO, op basis van de uitgangspunten uit het IHP, worden op projectniveau nader onderzocht.

In het vierde deelproduct wordt het eerste scenario (het scenario dat op de rol staat voor de aankomende 4 jaar) verder uitgewerkt. Dit betreft het scenario (ver)vangende nieuwbouw voor 't Nokkenwiel Boerenpad incl. het oplossen van het ruimtetekort bij Het Palet. Het is daarbij goed om te vermelden dat het bij de financiële vertaling gaat om een inschatting van de kosten. Per project blijft maatwerk noodzakelijk. Voor dit eerste scenario is het financieel kader uitgebreid met een financiële vertaling voor de tijdelijke huisvesting en een financiële vertaling voor de voorfinanciering voor de kinderopvang. De voorfinanciering voor de kinderopvang is in het IHP meegenomen, omdat wij als

gemeente samen met de schoolbesturen en de kinderopvangorganisaties streven naar de doorgaande ontwikkelingslijn en de vorming van Integrale Kindcentra's. Een manier om het werken volgens één educatieve, pedagogische visie te realiseren is door samen te werken in één gebouw.

Beoogd effect

Het vaststellen van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2019-2039 voor Alblasserdam.

Argumenten

1. Het hebben van een IHP als gemeente wordt in de toekomst naar verwachting wettelijk verplicht

In het voorstel van de PO-raad, VO-raad en de VNG wordt onder andere voorgesteld om het IHP te verankeren in de wetgeving. Op deze manier is het vormen van een IHP niet vrijblijvend, maar wettelijk verplicht waarbij de partijen wel vrijheid hebben in de wijze van uitwerking van het IHP. Het voorstel van de sectorraden en de VNG wordt binnenkort formeel aan de huidige minister aangeboden en verwacht wordt dat het binnenkort wettelijk verplicht is voor een gemeente om te beschikken over een IHP.

2. Een IHP leidt tot een meer integrale aanpak voor onderwijshuisvesting

Het huidige stelsel behandelt aanvragen individueel binnen de systematiek van een jaarcyclus. Dit stelsel bemoeilijkt een beleidsrijke en integrale beschouwing van de benodigde investeringen in het scholenlandschap van een gemeente. De systematiek van de jaarcyclus leidt daarmee in een aantal gevallen tot een gefragmenteerde aanpak. In tegenstelling tot deze werkwijze (voortkomend uit de verordening onderwijshuisvesting), wordt in het IHP uitgegaan van een proactief onderwijshuisvestingsbeleid. In formele zin laten wij als gemeente hiermee zien op welke wijze wij de zorgplicht, op grond van de taak die de gemeente heeft in het voorzien van huisvesting voor het onderwijs, wensen in te vullen. Het IHP stelt de gemeente, schoolbesturen en kinderopvangorganisaties in staat om op korte en lange termijn strategische keuzes te maken en proactief beleid te voeren. Daarnaast biedt het IHP een meerjarenperspectief waarop het eigen (investerings-)beleid kan worden afgestemd. Ook vormt het IHP het beleidskader voor het onderwijshuisvestingsbeleid voor de periode 2019-2039.

3. Het IHP is een dynamisch document en daardoor toekomstbestendig

Iedere 4 jaar zal het IHP worden herijkt. Op deze manier blijft het beleidskader voor het onderwijshuisvestingsbeleid aansluiten bij de vragen en de behoeften die op dat moment aanwezig zijn.

Kanttekeningen

1. In Alblasserdam hadden we toch al een IHP?

De gemeente heeft in 2006 in samenwerking met de schoolbesturen en kinderopvang het masterplan Brede School Alblasserdam ontwikkeld. De ontwikkeling van dit masterplan uit 2006 geeft aan dat de gemeente, schoolbesturen en kinderopvang al langer samenwerken vanuit de ambitie om de samenwerking tussen gemeente, schoolbesturen en kinderopvang vorm te geven. Met de ontwikkeling van het IHP wordt hier als het ware een volgende stap in gezet.

2. In hoeverre verhouden de financiële consequenties uit het IHP zich tot de financiële situatie van de gemeente?

Het uitvoeren van de in het IHP beschreven scenario's brengt financiële consequenties met zich mee. Tegelijkertijd vraagt de huidige financiële situatie van de gemeente om behoudendheid op het gebied van grote financiële uitgaven en ook in de toekomst is de financiële situatie van de gemeente onzeker. Dit kan betekenen dat de gemeenteraad bij definitieve besluitvorming over een concrete invulling van (één van) de scenario's uit het IHP een meer integrale afweging moet maken. Die afweging kan mogelijk afwijken van (één van) de uitgangspunten die voortkomen uit het IHP. In het IHP wordt rekening gehouden met de onzekere financiële positie van de gemeente. Zo wordt er voor elk

scenario altijd eerst een uitvoeringsonderzoek uitgevoerd en wordt aangegeven dat per project altijd maatwerk noodzakelijk is.

Financiële informatie

Op basis van de door HEVO gemaakte financiële vertaling kan een inschatting worden gemaakt van de financiële consequenties die voortvloeien uit het vast stellen van het IHP. Echter zijn de definitieve financiële consequenties nog niet bekend en kunnen daarom derhalve als PM geraamd worden. De uit het IHP voortvloeiende lasten zullen volgens inschatting op zijn vroegst in 2022 onderdeel uitmaken van de gemeentebegroting. In het meerjareninvesteringsprogramma wordt daarom de post "onderwijshuisvesting" opgenomen. Voor de jaren 2022 en 2023 wordt hier een PM bedrag op geraamd. De kapitaalslasten voor de bouw van De Twijn (reeds in uitvoering) zijn al wel opgenomen in de meerjarenbegroting. Voor 2021 wordt er rekening gehouden met bepaalde voorbereidingskosten, zoals de uitvoering van een eerste uitvoeringsonderzoek voor het scenario (ver)vangende nieuwbouw voor 't Nokkenwiel Boerenpad incl. het oplossen van het ruimteknort bij Het Palet. Op basis van dit onderzoek kan ook de afweging worden gemaakt tussen (ver)nieuwbouw of renovatie. In de perspectiefnota van 2021 wordt rekening gehouden met deze voorbereidingskosten.

Uitvoering

Op 24 maart 2020 wordt een bijeenkomst voor informatie en opinie over het IHP georganiseerd voor raadsleden. Tijdens deze bijeenkomst kunnen er door raadsleden technische vragen worden gesteld over het IHP. Daarna wordt het reguliere besluitvormingsproces hervat. Na vaststelling van het IHP door het college van B&W en de gemeenteraad zullen de vervolgstappen die voortvloeien uit het IHP door de gemeente (afdeling Ruimtelijke en Maatschappelijke ontwikkeling) al dan niet in samenwerking met de schoolbesturen en kinderopvangorganisaties worden uitgevoerd. Een belangrijke vervolgstap is het in gang zetten van een uitvoeringsonderzoek naar het eerste scenario dat is opgenomen in het IHP. In de uitvoeringsonderzoeken wordt onder andere stilgestaan bij: definitieve afweging tussen nieuwbouw/renovatie, de daadwerkelijke inzet van tijdelijke huisvesting, ruimtelijke aspecten (bestemmingsplan, locatiekeuze etc.), definitieve leerlingenaantallen en bouwkostenniveau 's.

Communicatie

De partijen die bij het opstellen van het IHP betrokken zijn zullen inventariseren wie zij moeten informeren over de gevolgen van het IHP. De gemeente voert hierbij regie. Samen met de afdeling communicatie zal een kernboodschap worden geformuleerd om zo te zorgen voor eenduidige communicatie door alle partijen. Ook zal het IHP op de gemeentewebsite worden gepubliceerd om zo de informatie uit het IHP voor iedereen toegankelijk te maken.

Eerdere besluitvorming

Niet van toepassing

Bijlagen

1. Huisvestingsvoorstel VNG-PO-VO
2. Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs

CONCEPT RAADSBESLUIT

De raad van de gemeente Alblaserdam;

B E S L U I T:

1. Het Integraal Huisvestingplan Onderwijs 2019-2039 vast te stellen.

Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs

2019-2039

Opdrachtgever

Datum

24 februari 2020

Project

IHP Alblasserdam

Referentie

1649202-0042.4.0

Auteur(s)

de heer M.S. Drenth MSc - HEVO B.V.
mevrouw J.M. Scherer MSc - HEVO B.V.

Gemeente
Alblasserdam

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3	6.	Financiële uitgangspunten en vertaling	20
1.1.	Aanleiding: visie op kindcentra	3	6.1.	Financiële vertaling opgaven IHP	20
1.2.	Doelstelling	3	6.2.	Financiële vertaling onderwijs	21
1.3.	Werkwijze IHP	4	6.3.	Financiële vertaling Sloopkosten	24
1.4.	Verankering	4	6.4.	Financiële vertaling Interimvoorzieningen	24
1.5.	Aanpak	5	6.5.	Financiële vertaling Gymzalen	24
1.6.	Leeswijzer	5	6.6.	Financiële vertaling voorfinanciering kinderopvang	24
			6.7.	Randvoorwaarden bij uitvoering IHP	25
2.	PO en KOV in de gemeente Alblasserdam	6	Bijlage I: Beleidskaders		27
2.1.	Basisonderwijs	6	Bijlage II: Kinderopvang		30
2.2.	Kinderopvang	6	Bijlage III: Waardenwijzer		32
3.	Bouwstenen van Beleid	7	Bijlage IV: Capaciteitsanalyse		32
3.1.	Bouwsteen 1: samenwerking gemeente, schoolbesturen en partners	7	Bijlage V: Herkomstanalyse		32
3.2.	Bouwsteen 2: vraag en aanbod	8			
3.3.	Bouwsteen 3: regie	9			
3.4.	Bouwsteen 4: kwaliteit en duurzaamheid	10			
3.5.	Bouwsteen 5: renovatie en vervangende nieuwbouw	11			
4.	Methoden	12			
4.1.	Quickscans	12			
4.2.	Capaciteitsanalyse	12			
4.3.	Afwegingscriteria	13			
4.4.	Herkomst	13			
5.	Analyse en scenario's kindcentra	14			
5.1.	Leerlingenprognoses	14			
5.2.	Quickscanscores	14			
5.3.	Inleiding analyse en scenario's	15			
5.4.	Prioritering scenario's	18			
5.5.	Interimvoorzieningen bij scenario's	19			
5.6.	Gymzalen bij scenario's	19			
5.7.	IKC-ontwikkeling bij scenario's	19			

1. Inleiding

De gemeente Alblasserdam, de schoolbesturen en kinderopvangorganisaties hebben in nauwe samenspraak voorliggend Integraal Huisvestingsplan ontwikkeld. In dit eerste inleidende hoofdstuk wordt ingegaan op de aanleiding, de doelstelling, de werkwijze, de verankering en de aanpak.

1.1. Aanleiding: visie op kindcentra

De gemeente Alblasserdam, de schoolbesturen en kinderopvangorganisaties streven gezamenlijk naar een toekomstbestendig onderwijslandschap. Het doel is om kinderen in Alblasserdam de best mogelijke kansen te bieden in hun ontwikkeling en voor te bereiden op hun toekomst. Daarbij is het van belang dat het onderwijsaanbod toegankelijk is en aansluit op de vraag van de maatschappij.

Toekomstbestendige onderwijshuisvesting is een randvoorwaarde voor dit streven. Hierbij gaat onderwijs en onderwijshuisvesting niet alleen over scholen, maar ook over andere plaatsen waar kinderen leren en zich ontwikkelen: bijvoorbeeld kinderopvang, peuteropvang en buitenschoolse opvang. Al in 2006 heeft de gemeente Alblasserdam samen met de schoolbesturen en kinderopvang hier het fundament voor gelegd: het masterplan Brede School Alblasserdam. De Brede School gedachte heeft zich verder ontwikkeld. De gemeente, schoolbesturen en kinderopvang zetten nu in op de vorming van (Integrale) Kindcentra:

“Vanuit het belang van een optimale ontwikkeling van kinderen streven partijen naar een integraal en passend aanbod voor kinderen (en hun ouders) in Alblasserdam van nul tot en met dertien jaar. In kindcentra wordt gewerkt volgens één pedagogische en educatieve visie. Kinderen worden in staat gesteld om hun talenten optimaal te ontwikkelen. Organisaties uit onderwijs, kinderopvang¹ en/of andere maatschappelijke partijen kunnen, op gelijkwaardige basis, samenwerken in deze kindcentra. De invulling van het begrip kindcentra en eventuele samenwerking wordt in Alblasserdam per school op eigen wijze vormgeven.”²

¹ Onder kinderopvang valt ook peuteropvang, buitenschoolse opvang, tussenschoolse opvang en voor- en voerschoolse educatie.

² Definitie (bewerkt) van Kindcentra 2020

De kindcentra staan daarbij niet op zichzelf, maar in verbinding met de maatschappij. Onderwijsfuncties zijn een centrale voorzieningen en dragen bij aan de sociale cohesie in Alblasserdam. Schoolbesturen en kinderopvang zien gezamenlijk kansen om in onderwijshuisvesting samen te werken met andere maatschappelijke partners. Denk aan bijvoorbeeld aan jeugdhulp, sportorganisaties en culturele voorzieningen.

De visie op kindcentra van de gemeente, de schoolbesturen en de kinderopvangorganisaties stelt ook eisen aan de huisvesting. Veranderingen in onderwijsvisies, concepten en samenwerking maakt dat er steeds meer flexibiliteit wordt gevraagd van gebouwen. Bovendien leidt de maatschappelijke noodzaak tot verduurzaming tot hogere prestatie-eisen van gebouwen. Daarbij gaat duurzaamheid niet alleen over energie, maar ook over gezondheid en functionaliteit. Er ligt een financiële uitdaging in de realisatie van toekomstbestendige en exploitatievriendelijke onderwijshuisvesting.

Om grip te krijgen op te investeringen die nodig zijn om deze visie te verwezenlijken is strategisch beleid op het gebied van onderwijshuisvesting noodzakelijk. Dit IHP vormt de basis voor dit beleid.

1.2. Doelstelling

Het IHP bepaalt op basis van visie, gerichte analyse, scenario-ontwikkeling en financiële vertaling de kaders waarbinnen de gemeente Alblasserdam, samen met de schoolbesturen en kinderopvangorganisaties, investeert in de kindcentra.

In tegenstelling tot de werkwijze (uitsluitend) op basis van de verordening, wordt in het IHP uitgegaan van een proactief onderwijshuisvestingsbeleid. In formele zin laat de gemeente hiermee zien op welke wijze zij haar zorgplicht, op grond van de taak die zij heeft in het voorzien van huisvesting voor het funderend onderwijs, wenst in te vullen (zie bijlage I voor extra informatie over de beleidskaders op het gebied van onderwijshuisvesting). Het IHP:

- Stelt de gemeente, schoolbesturen en kinderopvangorganisaties in staat om op korte en lange termijn strategische keuzes te maken en proactief beleid te voeren.
- Biedt een meerjarenperspectief waarop het eigen (investerings-)beleid kan worden afgestemd.

- Vormt het beleidskader voor het onderwijshuisvestingsbeleid voor de periode 2019-2039. Het IHP wordt elke 4 jaar herijkt, zodat het beleidskader blijft aansluiten bij de vragen en behoeften van dat moment.

1.3. Werkwijze IHP

De werkwijze middels een IHP heeft effect op drie beleidsniveaus:

1. Strategisch: het IHP duidt voor de komende 20 jaar het investeringskader en bepaalt voor de komende vier jaar tevens de prioritering van projecten. De demarcatie van het investeringskader wordt geduid in financiële paragraaf, zie par. 6.2 – 6.3) Het investeringskader wordt geraamd op basis van kengetallen. De raad stelt het investeringskader vast voor de eerste vier jaar. Het IHP wordt om de vier jaar geactualiseerd.
2. Tactisch: voor de uitvoering van de projecten in de eerste vier jaar wordt na vaststelling van het IHP jaarlijks een gedetailleerd uitvoeringsprogramma (of jaarprogramma) opgesteld. Fundamenteel onderdeel van het uitvoeringsprogramma zijn uitvoeringsonderzoeken voor de in het IHP opgenomen projecten.

In de uitvoeringsonderzoeken wordt bijvoorbeeld stilgestaan bij: definitieve afweging tussen nieuwbouw/renovatie, de daadwerkelijke inzet van tijdelijke huisvesting, ruimtelijke aspecten (bestemmingsplan, locatiekeuze etc.), definitieve leerlingenaantallen en bouwkostenniveau 's etc.

Voortschrijdend inzicht in deze fase kan op projectniveau leiden tot aanpassing van de investering zoals opgenomen in het IHP. Bij incidentiele afwijkingen van de uitgangspunten, of het investeringskader van het IHP wordt dit besproken in het OOGO. Waar mogelijk worden incidentiele afwijkingen opgelost binnen de kaders van het IHP en het uitvoeringsprogramma.

Indien de afwijkingen (bijvoorbeeld door extreme prijsstijgingen of onvoorziene verschuivingen in leerlingenaantallen) dermate groot zijn dat projecten niet meer haalbaar zijn binnen het investeringskader van het IHP kan het noodzakelijk zijn om voor het investeringskader aan te passen en ter besluitvorming voor te leggen aan de raad.

3. Nadat op tactisch niveau de projecten voldoende gedefinieerd zijn, wordt gestart met het operationeel niveau: de realisatie van projecten.

1.4. Verankering

De verankering van het IHP heeft een directe relatie met de werkwijze zoals omschreven in de vorige paragraaf

1. Strategisch: het IHP fungeert als beleidskader voor de uitgaven aan onderwijshuisvesting. Daarmee fungeert het IHP tevens als toetsingskader voor de aanvraagprocedure voor nieuwbouw en overige voor blijvend of voor tijdelijk gebruik bestemde voorzieningen (verordening voorzieningen huisvesting onderwijs, artikel 2.a lid 1 t/m 8). Uitzondering zijn de nieuwbouw voor een nieuw te stichten school en kosten voor eerste inrichting onderwijsleerpakket en meubilair (verordening voorzieningen huisvesting onderwijs, artikel 2.a lid 1, 6 en 7).
2. Tactisch: Het jaarlijkse uitvoeringsprogramma komt in de plaats van het huisvestingsprogramma wat voorheen werd opgesteld aan de hand van de aanvragen voor voorzieningen van besturen. Het uitvoeringsprogramma wordt opgesteld conform het IHP.

Het uitvoeringsprogramma wordt jaarlijks vastgesteld in het OOGO en vervolgens aangeboden aan het College van B&W. Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling om het IHP jaarlijks ter discussie te stellen. Dit wordt immers eenmaal per vier jaar vastgesteld. Indien er afwijkingen zijn wordt dit besproken in het OOGO en opgenomen in het uitvoeringsprogramma.

Op basis van het uitvoeringsprogramma geeft het College de beschikkingen af. Het uitvoeringsprogramma wordt ter informatie aangeboden aan de raad.

3. Operationeel: indien in de realisatiefase schoolbesturen bouwheer zijn is er vanuit de gemeente de mogelijkheid om te kunnen toetsen of de plannen van het schoolbestuur voldoen aan de kaders zoals overeengekomen in het IHP en in het uitvoeringsprogramma. Deze wijze van samenwerking op operationeel niveau dient nog verder te worden uitgewerkt.

1.5. Aanpak

Het IHP is samen met de schoolbesturen en de kinderopvangorganisaties ontwikkeld. De schoolbesturen en kinderopvangorganisaties hebben intensief en constructief geparticipeerd in het IHP-traject. Daarbij zijn gezamenlijk de volgende stappen doorlopen:

- Stap 1: het gebouwenbestand van de kindcentra in de gemeente Alblasserdam is door middel van quickscans in beeld gebracht. Voor ieder schoolgebouw is een capaciteitsanalyse en kwaliteitsanalyse uitgevoerd. Deze zijn met alle belanghebbenden gedeeld en zijn vastgesteld.
- Stap 2: om te komen tot een gezamenlijke visie en beleidsuitgangspunten is in een bijeenkomst met alle schoolbesturen en kinderopvangorganisaties die werkzaam zijn in de gemeente Alblasserdam gesproken over de toekomst van de onderwijshuisvesting. De uitkomsten van deze eerste werksessie zijn vastgelegd in de 'Bouwstenennotitie gemeente Alblasserdam'.
- Stap 3: op basis van de quickscans en de bouwstenen zijn door de gemeente, de schoolbesturen en de kinderopvang samen scenario's ontwikkeld.
- Stap 4: de scenario's zijn financieel vertaald.

1.6. Leeswijzer

Na dit eerste inleidende hoofdstuk beschrijft hoofdstuk 2 het primair onderwijs (hierna: PO) en kinderopvang van de gemeente Alblasserdam. Hoofdstuk 3 gaat in op de beleidskaders en beleidsambities. Hoofdstuk 4 introduceert de gehanteerde methoden voor de analyse en scenario-ontwikkeling die in hoofdstuk 5 wordt gepresenteerd. Hoofdstuk 6 voorziet de scenario's uit hoofdstuk 5 van financiële uitgangspunten en een financiële vertaling.

2. PO en KOV in de gemeente Alblasserdam

Dit hoofdstuk beschrijft het onderwijsaanbod in het PO van de gemeente Alblasserdam en de aanwezige kinderopvang.

2.1. Basisonderwijs

Het scholenlandschap van Alblasserdam voor het basisonderwijs (BO) is divers. Er zijn verschillen in denominatie, onderwijsconcept en omvang. Er zijn 4 schoolbesturen voor BO in Alblasserdam gevestigd. Gezamenlijk hebben de schoolbesturen 6 scholen of vestigingen verspreid over 8 locaties. Ze verzorgen het BO voor 2.076 leerlingen.

Schoolbestuur	Denominatie	Scholen	Locaties	Leerlingen aant. 2018	Leerlingen % 2018
PIT Kinderopvang en Onderwijs	Protestants-Christelijk	2	2	633	30%
Stg. Verstr. Christ. Onderwijs op Gereformeerde Grondslag	Reformatorisch	1	2	611	29%
Stichting Openbaar Basis Onderwijs Alblasserdam	Openbaar	2	3	544	26%
De Vereniging tot Stichting en Instandhouding van een School met de Bijbel te Alblasserdam / Kinderdijk	Protestants-Christelijk	1	1	288	14%
Totaal		6	8	2.076	100%

In Alblasserdam zijn geen scholen voor voortgezet onderwijs of special (basis) onderwijs aanwezig.

2.2. Kinderopvang

De volgende organisaties voor kinderopvang zijn actief in de gemeente Alblasserdam:

* volgens landelijk register kinderopvang, datum: 11 november 2019:

Kinderopvangorganisatie	Locaties	Aantal kindplaatsen*	
PIT kinderopvang	4	Christelijk kindcentrum de Schalm (BSO)	35
		Christelijk kindcentrum de Schalm – PSG	16
		Christelijk kindcentrum de Twijn, locatie PdH	48
		Christelijk kindcentrum de Twijn, locatie PdH-BSO	50
Stichting Wasko	11	Vakantie Sport BSO Alblasserdam	50
		Wasko BSO Het Kompas	30
		Wasko bso Maasplein	50
		Wasko bso Olivier	44
		Wasko kdv Dikkie Dik	59
		Wasko kdv Maasplein	32
		WASKO natuur BSO Alblasserdam	20
		Wasko psz 't Penseeltje	16
		Wasko psz Ot & Sien	16
		Wasko psz Wip Wap	16
		Wasko sport-bso Het Startblok	50
kdv het Vlindertje	1	Het Vlindertje	20
Stichting Reformatorische Peuterspeelzalen Alblasserdam	1	Peuterspeelzaal Kiekeboe	16

3. Bouwstenen van Beleid

De visie op kindcentra zoals besproken in H1 is verankerd in de “bouwstenen voor beleid” die zijn geformuleerd in de volgende paragrafen. Het zijn beleidsuitgangspunten op verschillende thema's. De visie is een belangrijke basis voor de totstandkoming van het IHP en evt. heroverwegingen en herijkingen in de toekomst

Het IHP is erop gericht om, binnen de randvoorwaarden van de gemeente (financieel, ruimtelijk), schoolbesturen en kinderopvang (financieel, organisatorisch), deze uitgangspunten zo veel als mogelijk te realiseren. De bouwstenen bepalen de richting van dit IHP en daarmee van een toekomstbestendig educatief landschap.

3.1. Bouwsteen 1: samenwerking gemeente, schoolbesturen en partners

Deze bouwsteen bespreekt samenwerkingsmogelijkheden tussen het onderwijs onderling en overige partners die raakvlakken hebben met het onderwijs.

1. Voor het IHP kan samenwerking betekenen dat scholen gebouwen delen, met elkaar of met partners (bijvoorbeeld kinderopvang, jeugdzorg, buurtvoorzieningen). Samenwerking kan zowel inhoudelijk als gebouwelijk worden vormgegeven, waarbij gebouwelijke samenwerking bij voorkeur volgt op de inhoudelijke samenwerking. Inhoudelijke samenwerking biedt voordelen op het gebied van kennisuitwisseling. Gebouwelijke samenwerking kan de inhoudelijke samenwerking faciliteren en biedt exploitatievoordelen (delen van ruimten). Verschillende vormen van samenwerking zijn besproken en worden hier toegelicht.
2. Schoolbesturen streven naar samenwerking tussen het PO onderling. Daarbij zijn enkele randvoorwaarden en uitgangspunten geformuleerd:
 - a. Samenwerking dient georganiseerd te worden vanuit de behoefte in de wijk. Daarbij gaat samenwerking verder dan samenwerking binnen het onderwijs. Verbinding en samenwerking kunnen ook op het gebied van kinderopvang of andere maatschappelijke functies georganiseerd worden.
 - b. Samenwonen/clustering van scholen in een gebouw kan flexibiliteit bieden in tijden van groei en krimp. Samenwonen/clustering van scholen wordt alleen waar nodig toegepast en is geen uitgangspunt. Bij samenwonen/clusteringen wordt rekening gehouden met identiteit en onderwijsconcept (voldoende onderscheidend ten opzichte van elkaar).
- c. Bij samenwonen/clusteringen kunnen faciliteiten gedeeld en ruimten efficiënt ingezet worden.
- d. Heldere afspraken over beheer, eigendom en verhuur zijn noodzakelijk. Zeker wanneer er ook andere organisaties in het gebouw worden gehuisvest (zie ook punt 3).
3. Schoolbesturen en kinderopvang zetten in op het behouden en uitbreiden van samenwerking tussen het PO en kinderopvang.
 - a. De samenwerking richt zich op de afstemming van de pedagogiek en didactiek van beide partijen.
 - b. De samenwerking tussen PO en kinderopvang kan verschillende vormen aannemen. Er zijn verschillende manieren van integratie tussen onderwijs en kinderopvang. Het IHP (evenals het gemeentelijk Peuteropvang en VVE beleid) formuleert uitgangspunten, maar biedt ruimte om per project maatwerk te leveren, passend bij de lokale situatie. Gezamenlijke huisvesting is in sommige situaties een pré maar geen voorwaarde.
 - c. Een belangrijk onderscheid is het realiseren van een leerlijn van 0-13 (opvang van 0-4 jarigen) of het realiseren van een leerlijn van 2-13 (opvang van 2-4 jarigen). Het realiseren van kinderopvang voor 0-2 jarigen is afhankelijk van de behoefte van een wijk en de sociaal-maatschappelijke factoren.
 - d. Waar in het verleden ruimte is ontstaan in veel bestaande gebouwen voor kinderopvang dient de ruimte ook toekomstig behouden te blijven. Het is van belang dat ook in nieuwe situaties (na nieuwbouw/renovatie) dat de ruimte voor kinderopvang behouden blijft voor kinderopvang.
4. Schoolbesturen zien de mogelijkheden in samenwerking tussen PO en VO onderling. Daarbij zijn enkele randvoorwaarden en uitgangspunten geformuleerd:
 - a. Samenwerking tussen PO en VO kan bijdragen aan een betere overgang tussen basisonderwijs en voortgezet onderwijs.
 - b. Er wordt rekening daarbij gehouden met identiteit, onderwijsconcept en doelgroepen (compartimentering).

- c. Versterking kan gerealiseerd worden door het aanbieden van een doorgaande leerlijn voor kinderen van bijvoorbeeld 10-14 jaar. Dit wordt ook wel een Tiener- of Juniorcollege genoemd. Ook een uitbreiding van de leerlijn van kinderopvang tot tienercollege is een mogelijkheid.
 - d. Waar mogelijk wordt aangesloten op het techniekonderwijs, het bedrijfsleven en zorg-gerelateerd onderwijs.
5. Schoolbesturen en gemeente streven naar samenwerking tussen PO en overige maatschappelijke partners (Bibliotheek, arbeidsmarkt, jeugdhulp, sportorganisaties, Centrum voor Jeugd en Gezin, culturele partners etc.)
- a. Samenwerking biedt ruimte voor verbreding van het onderwijs(aanbod).
 - b. Er kunnen nieuwe/andere onderwijsruimte gecreëerd worden.
 - c. Er wordt tegemoet gekomen aan de sociaal-maatschappelijke rol van een school voor de wijk of kern. Deze functie kan per wijk of kern en per school anders worden ingevuld. Het IHP formuleert uitgangspunten, maar biedt ruimte om per project maatwerk te leveren, passend bij de lokale situatie.
 - d. Kindcentra kunnen bijdragen aan de wijkontwikkeling, daarin is deze visie leidend en de beschikbare ruimte een kans.
 - e. Indien ruimten in kindcentra in gebruik worden gegeven aan partijen anders dan het onderwijs (kinderopvang en/of andere maatschappelijke partijen) wordt ofwel 'verhuur' ofwel 'medegebruik' toegepast.

Voorwaarde voor medegebruik is dat het bij medegebruik gaat om het gebruik door (uit de openbare kas bekostigd) onderwijs of voor andere culturele, maatschappelijke of recreatieve doeleinden. Het is aan het college te bepalen welke activiteiten behoren tot de culturele, maatschappelijke en recreatieve doeleinden en of partijen vallen onder 'verhuur' of 'medegebruik'.

Bij het vaststellen van de vergoeding die bij verhuur in rekening wordt gebracht moet onderscheid worden gemaakt in een gebruiksvergoeding en een vergoeding voor de investeringslasten.

- Gebruiksvergoeding: de extra kosten die het bevoegd gezag maakt als gevolg van de verhuur (ofwel exploitatiekosten).
- Vergoeding investeringslasten: de jaarlijkse lasten die het gevolg zijn van het realiseren van de voorziening, Bestaande uit rente en afschrijving, welk kan worden verhoogd met een deel van de kosten

van verzekering van het gebouw en de kosten van onroerend zaak belasting.

Bij medegebruik wordt geen vergoeding voor de investeringslasten in rekening gebracht, maar uitsluitend een gebruiksvergoeding.

Ten aanzien van het bovenstaande wordt een onderscheid gemaakt tussen bestaande en nieuwe (nieuwbouw/renovatie) huisvesting. Voor nieuwe (nieuwbouw/renovatie/uitbreiding) huisvesting worden uitgangspunten geformuleerd in het IHP. Voor medegebruik/verhuur in bestaande situaties is maatwerk nodig.³

In het geval dat in een nieuwe situatie de exploitatie van peuteropvang door een kinderopvang organisatie financieel niet kan worden gedragen (i.v.m. de vergoeding voor de investeringslasten) dient een maatwerkoplossing gevonden te worden, waarbij het streven is om het bestaande aanbod in ieder geval te kunnen handhaven (zie bijlage II voor een toelichting).

3.2. Bouwsteen 2: vraag en aanbod

Deze bouwsteen geeft aan welk aanbod de gemeente en schoolbesturen nastreven. Het gewenste aanbod van onderwijs is bepalend voor de huisvestingsoplossingen.

1. Het streven is goede spreiding van de denominaties over de gemeente (Alblasserdam)..
2. De analyse- en scenario ontwikkeling in het IHP richt zich voor het PO op het wijk en dorpsniveau. Specifieke denominaties (levensbeschouwelijke visie) of onderwijsvormen kunnen vragen om een analyse- of scenario op regionaal niveau.
3. Kindcentra zijn belangrijk voor de leefbaarheid. Daarom dienen scenario's vanuit de wijkbehoefte ontwikkeld te worden. Niet alleen kindgerichte faciliteiten zijn

³ Jurisprudentie casus 'gemeente Brunssum'. De afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft geconcludeerd dat gemeenten bij het vragen van een bijdrage voor de investeringslasten moeten aantonen onderbouwen dat er tussen het gevraagde bedrag en de ingebruikneming een concrete relatie bestaat met extra kosten die de gemeente in verband met de huur moeten maken of een inkomstenderving die de gemeente concreet moet dragen. Dit is een complex in het geval van bestaande situaties omdat het vaak reeds afgeschreven huisvesting betreft.

hierbij belangrijk, maar ook aanvullende faciliteiten voor families en overige bewoners van de wijk.

4. De minimale omvang van een PO school is bij voorkeur niet lager dan de lokale opheffingsnorm. Daarbij heeft de lokale opheffingsnorm een signaalfunctie. Op basis van de regeling stichtings- en opheffingsnormen PO 2018 bedraagt de opheffingsnorm in de gemeente Alblasterdam 176. Echter, keuzes rondom spreiding, identiteit of diversiteit kunnen bepalen dat scholen onder de opheffingsnorm worden gehandhaafd.
5. Het streven is vitale en toekomstbestendige kindcentra te creëren waarbij voor ieder kind een passend aanbod geleverd kan worden. Voor het PO wordt niet gestreefd naar een vooraf bepaald aantal groepen per school. Juist de variatie tussen grote en kleine kindcentra is voor de kinderen belangrijk.
6. De gemeente en schoolbesturen streven naar het terugdringen van onderwijsleegstand. De inkomsten van schoolbesturen voor onderhoud en exploitatie zijn afhankelijk van het aantal kinderen. Bij leegstand moet een schoolbestuur met minder inkomsten, hetzelfde aantal vierkante meters onderhouden. Verhuur van ruimte aan aanvullende functies vormt één oplossing.
7. Voor het oplossen van leegstand zijn het verwijzen naar (gebruik van ruimteoverschotten door andere kindcentra met een ruimtetekort) en/of het in medegebruik geven of verhuren van ruimten reële mogelijkheden. Afstoten van leegstand is een optie. Ook voor ruimtetekorten moeten goede oplossingen gevonden worden.
8. Er is tevens aandacht voor de relatie met sport en bewegen: Dit gaat enerzijds om de afstand, en bereikbaarheid van gymzalen, maar anderzijds ook over hoe de inrichting van een gebouw en directe omgeving, bewegen kunnen stimuleren. De buitenruimte van een kindcentra en het inrichten van Sport en/of Natuur, Cultuur bso kan beweging voor kinderen ook verder faciliteren.

3.3. Bouwsteen 3: regie

Deze bouwsteen geeft aan hoe gemeente, schoolbesturen en kinderopvang met elkaar samenwerken op het gebied van huisvesting voor kindcentra. Gemeente, schoolbesturen en kinderopvang hebben daartoe bouwstenen geformuleerd voor de toekomstige organisatie en financiering van de huisvesting voor kindcentra.

1. De gemeente, de schoolbesturen en kinderopvang voeren samen de regie op huisvesting voor kindcentra. De gemeente is onder andere verantwoordelijk voor nieuwbouw en uitbreidingen. De schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor het onderhoud, aanpassing, de exploitatie van schoolgebouwen. en het onderwijsaanbod en de diversiteit daarvan, tenzij deze verantwoordelijkheid wordt uitbesteedt aan derden (bijvoorbeeld bij huur). Kinderopvang is verantwoordelijk voor het afstemmen van het aanbod op de behoefte aan kinderopvang in Alblasterdam, en het aangeven van de benodigde ruimtelijke capaciteit. In het OGGOO vindt de afstemming van deze verantwoordelijkheden plaats door middel van gezamenlijk overleg.

Deze samenwerking overstijgt de samenwerking op basis van de verordening onderwijshuisvesting. Voor het huisvestingsbeleid wordt daarom in eerste instantie voor alle betrokken partijen het IHP leidend, voordat er wordt teruggevallen op de verordening. Deze wijze van samenwerking kan, in afwachting van de wettelijke regeling, juridisch vastgelegd worden.

2. Het IHP is in lijn met het voorstel van de PO-raad, VO-raad en VNG om IHP's in de wetgeving te verankeren. Het IHP geldt voor een periode van 20 jaar en wordt om de 4 jaar geactualiseerd op basis van. o.a. kinderprognose en nieuwe inzichten vanuit (landelijk) beleid. Ieder jaar wordt in het Bestuurlijk Overleg Onderwijs de voortgang van het IHP besproken.
3. Schoolbesturen en gemeente streven naar toepassing van de principes van Total Cost of Ownership (TCO). Bij TCO dragen schoolbesturen mogelijk bij aan een deel van de stichtingskosten van een nieuwbouw- of renovatieopgave. Deze investering komt de duurzaamheid van het gebouw op het gebied van onderhoud en exploitatie ten goede. In dit IHP wordt rekening gehouden met het op dit

moment nog geldende investeringsverbod voor het PO en de tekorten die zij (net als de gemeente) ervaren in de bekostiging.

4. De prognose van DUO uit 2018 vormt het uitgangspunt voor het IHP. In het IHP is op basis van ervaring en verwachting van schoolbesturen ruimte voor nuance, gezien de onzekerheid van de prognose.

3.4. Bouwsteen 4: kwaliteit en duurzaamheid

Deze bouwsteen geeft aan welke duurzaamheids- en kwaliteitsambitie de gemeente, schoolbesturen en kinderopvang nastreven op het gebied van huisvesting voor kindcentra.

1. De gemeente en schoolbesturen zien het realiseren van kwalitatief goede en duurzame huisvesting als een maatschappelijke verantwoordelijkheid. Een kwalitatief goed en duurzaam gebouw heeft een positief effect op de leeromgevingen op het leefklimaat voor de toekomstige generaties.
2. Het IHP gaat, bij nieuwbouw, uit van het realiseren van gasloze, Energie Neutrale Gebouwen. Bij renovatie wordt beoogd om dit zoveel mogelijk te realiseren. De doelstelling van gemeente Alblasserdam is om in 2030 volledig gasloos en in 2050 volledig energieneutraal te zijn.

De gemeente noemt de volgende 8 speerpunten van hun duurzaamheidsbeleid:

 - a. Energie besparen/weinig energie gebruiken.
 - b. Duurzame energie opwekken (onder andere zonnepanelen).
 - c. Gebruik van duurzame warmtebronnen (aardgasvrij).
 - d. Bestand tegen weersextremen, die vaker voor zullen komen als gevolg van klimaatverandering (onder andere groene schoolpleinen in plaats van tegels, groene/bruine daken, regenwateropslag/buffering).
 - e. Versterken groenstructuur en biodiversiteit (bijvoorbeeld vleermuis-gierzwaluw- en huismusvriendelijk middels een kastje of aanlandplek, 'bijvriendelijke beplanting').
 - f. Gebruik van duurzame (circulaire) materialen.
 - g. Flexibele indeling/functieverdeling (gebouw is toekomstbestendig en sluit aan bij de (toekomstige) behoefte van de samenleving).

- h. Gezonde lucht, zowel buiten (denk onder andere aan de locatie langs wegen en (soepele) stroom met halen/brengen van kinderen) als binnen - dit kan worden gemeten met luchtkwaliteitsmeters).

3. Gemeente en schoolbesturen willen duurzaamheid breder definiëren dan alleen energiebesparing en CO2 reductie: duurzaamheid gaat ook over goed onderwijs, gezondheid, een gezonde financiële exploitatie en toekomstbestendigheid door flexibiliteit. Deze thema's hebben een hogere prioriteit dan alleen energiebesparing.
 - a. Ten aanzien van goed onderwijs gaat het om het goed faciliteren van het onderwijsconcept van de scholen. Daarnaast dienen ook andere functies in samenhang met onderwijs goed gefaciliteerd te worden. Denk aan kinderopvang of jeugdzorg.
 - b. Ten aanzien van gezondheid wordt rekening gehouden met de Frisse Scholen thema's. Daarbij zijn met name lucht en temperatuur erg belangrijk. Voor kinderopvang gelden strengere normen en eisen vanuit de GGD.
 - c. Ten aanzien van toekomstbestendigheid wordt ingezet op flexibiliteit. Het faciliteren van verandering in onderwijsconcepten maar ook in de samenwerking met andere partijen is in de huidige praktijk vaak lastig vanwege het statische karakter van de gebouwen. Om te zorgen dat de gebouwen in de toekomst toch de nieuwe behoeftes kunnen faciliteren zetten de gemeente, schoolbesturen en kinderopvang in op flexibiliteit van het gebouw. Hierbij gaat het om interne flexibiliteit, maar ook om transformatiemogelijkheden (uitbreiding/krimp) van het vastgoed. De ruimte voor aanvullende functies (kinderopvang, therapie, jeugdzorg) moet ook behouden kunnen blijven als de school groeit.
 - d. Duurzame gebouwen dragen bij aan het duurzaamheidsbewustzijn van de kinderen door duurzaamheidsmaatregelen zichtbaar te maken. Duurzame materialisering is daarbij belangrijk. Het gebouw wordt als deel van de educatieve opdracht ingezet.

Het definitieve kwaliteitsniveau en de verdeling van de kosten wordt geconcretiseerd gedurende het IHP traject.

4. Naast bouwkundige kwaliteit van gebouwen is er in het IHP expliciet aandacht

voor andere (strategische) kaders voor vastgoedbeleid (in volgorde):
onderwijskundige functionaliteit, binnenmilieu, exploitatie en uitstraling.

5. Duurzaamheidsprincipes worden toegepast bij nieuwbouw/renovatie van gebouwen. Daarbij bieden de principes van Trias Energetica in combinatie met de randvoorwaarden vanuit de Frisse Scholen houvast om hierin een realistische afweging te maken tussen ambitie en budget:
 - a. Voorkomen van onnodig energieverbruik (bijvoorbeeld isolatie).
 - b. Gebruik van duurzame energiebronnen (bijvoorbeeld zonnepanelen).
 - c. Indien nodig, efficiënt gebruik van fossiele brandstoffen (bijvoorbeeld gas).
 De gebouwen van de kindcentra hebben een voorbeeldfunctie naar kinderen, hun familie en de wijk.
6. Het is van belang dat de duurzaamheid op projectniveau intensief wordt afgestemd op de mogelijkheden in de wijk en omgeving. Daarbij is te denken aan geothermie, restgebruik van warmte, aansluiten op warmtenet of het toevoegen van extra zonnepanelen voor het leveren van energie aan omliggende woningen. Op termijn dient afstemming plaats te vinden met de transitievisie warmte van de gemeente.
7. Het IHP geeft de schoolbesturen inzicht in de vervangingstermijn van hun gebouwen. Schoolbesturen zijn door het IHP in staat om onderhoud en duurzaamheidsmaatregelen af te stemmen op het moment van nieuwbouw of renovatie en te koppelen aan terugverdientijden.

3.5. Bouwsteen 5: renovatie en vervangende nieuwbouw

Deze bouwsteen geeft aan hoe gemeente, schoolbesturen en kinderdagopvang omgaan met renovatie en vervangende nieuwbouw.

1. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor nieuwbouw, schoolbesturen zijn in alle situaties verantwoordelijk voor het goed onderhouden en exploiteren van gebouwen. Renovatie (lees: vernieuwbouw) is wettelijk nog niet geregeld. Renovatie kan een duurzamere oplossing zijn dan nieuwbouw. Ten aanzien van renovatie wordt aangesloten op het voorstel van de PO-raad, VO-raad en VNG.
 - a. Renovatie wordt opgenomen als voorziening. In de huidige situatie zijn gemeenten alleen verantwoordelijk voor vervangende nieuwbouw wanneer een gebouw aan het einde van zijn levensduur is (onder andere art. 2 verordening). Door renovatie op te nemen als voorziening ontstaat de mogelijkheid om bij een gebouw dat aan het einde van zijn levensduur is ook renovatie toe te passen.
 - b. Renovatie is daarbij een integrale levensduurverlengende ingreep in het gebouw, waarmee de levensduur van het gebouw met ten minste 25 jaar, maar bij voorkeur 40 jaar, wordt verlengd.
 - c. Uitgangspunt bij renovatie is dat de aanpassingen die leiden tot een levensduurverlenging van ten minste 25 jaar voor rekening komen van de gemeente, waarbij op basis van Total Cost of Ownership een investeringsbijdrage van het schoolbestuur aan de dekking van de renovatie kan worden toegevoegd.
2. Bij investeringsopgaven in het kader van het IHP wordt de mogelijkheid van renovatie onderzocht. Daarbij wordt beoogd om de gedefinieerde duurzaamheidseisen (ENG) en kwaliteitseisen (Frisse Scholen klasse B) zoveel mogelijk te realiseren.
3. Per situatie wordt een afweging gemaakt (in een uitvoeringsonderzoek) of nieuwbouw of renovatie de beste oplossing is voor het betreffende gebouw. Daarbij worden de volgende aspecten meegenomen in de afweging:
 - a. Er wordt rekening gehouden met de onderwijskundige functionaliteit en toekomstgerichtheid (flexibiliteit) van de gebouwen.
 - b. Er wordt rekening gehouden met een goede bezetting van gebouwen. Er wordt (bij voorkeur) niet gerenoveerd voor leegstand. Hierbij wordt rekening gehouden met de ruimtebehoefte voor kinderdagopvang. Immers: ook bij renovatie is het belangrijk dat er ruimte is om kinderopvang te realiseren.
 - c. Er wordt rekening gehouden met de culturele en maatschappelijke waarde en de stedenbouwkundige uitstraling in samenhang met de omgeving.
 - d. Er wordt rekening gehouden met mogelijkheden om de gestelde duurzaamheidsambities (zie bouwsteen 2) te bereiken.
 - e. De kosten en mogelijkheden voor tijdelijke huisvesting worden meegenomen in de afweging voor nieuwbouw of renovatie.

4. Methoden

Dit hoofdstuk behandelt de gehanteerde methoden voor de analyse en scenario-ontwikkeling.

4.1. Quickscans

Op basis van de verordening is alleen de bouwkundige staat een formeel toetsingscriterium. Voor het IHP is het echter niet alleen de vraag of een pand een goed *gebouw* is, maar of een pand een goed *gebouw voor kindcentra* is. In de beoordeling van het gebouwenbestand is daarom gekeken naar meer dan alleen de bouwkundige staat. Er is ook gekeken naar onderwijskundige functionaliteit, binnenmilieu, veiligheid, exploitatie en uitstraling van de schoolgebouwen. Dit zijn kaders voor strategisch vastgoedbeleid.

Op basis van de door HEVO ontwikkelde 'Waardenwijzer' (opgenomen in bijlage III bij dit IHP) is elk gebouw op deze criteria beoordeeld en voorzien van een gewogen score. De totaalscore geeft daarmee op uniforme wijze richting aan de mate van urgentie tot een levensduurverlengende ingreep in relatie tot de gebouwkwaliteit:

- Bij <57 punten: binnen 0-5 jaar (rood)
- Bij 57 - 63 punten: binnen 5-10 jaar (oranje)
- Bij 63 - 69 punten: binnen 10-20 jaar (lichtgroen).
- Bij 69> punten: over meer dan 20 jaar (donkergroen).

De quickscanscores zijn input voor de scenario-ontwikkeling. Bij het besluit tot nieuwbouw/renovatie bij de scenario-ontwikkeling wordt ook gekeken naar andere belangrijke factoren zoals leeftijd van het gebouw en overige afwegingscriteria.

De quickscans zijn alleen uitgevoerd voor het onderwijsgedeelte van de kindcentra. Knelpunten op het gebied van huisvesting voor kinderdagopvangorganisaties in bestaande gebouwen is hier niet in mee genomen maar is geborgd in de fase van scenario-ontwikkeling.

4.2. Capaciteitsanalyse

Als onderdeel van de quickscans is ook de beschikbare capaciteit voor het onderwijs geanalyseerd. De capaciteitsanalyse (bijlage IV) maakt een ruimtetekort of -overschot per gebouw inzichtelijk. De ruimtebehoefte van het onderwijs wordt bepaald door de leerlingentelling en de prognose te vertalen naar ruimtebehoefte (op basis van de criteria in de VVHO). Deze ruimtebehoefte wordt vergeleken met het aantal vierkante meters dat beschikbaar is: de brutovloeroppervlakte (bvo). Daarbij zijn de m²'s welke in gebruik zijn door de kinderopvang afgetrokken van het bvo.

Opmerking: dit is een genormeerde ruimtebehoefteberekening. In de praktijk zijn er efficiënte en minder efficiënte gebouwen. Wanneer een school bijvoorbeeld veel gangen heeft, of een grote aula, kan er een genormerd ruimteoverschot zijn, terwijl dit niet zo wordt ervaren. Er is relatief immers minder effectieve onderwijsruimte. Ook wordt in de praktijk gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot medegebruik of verhuur van ruimten. In het IHP is vanwege het beleidsrijke karakter ruimte voor nuance op de resultaten uit deze ruimtebehoefteberekeningen.

Naast het inzichtelijk maken van eventuele ruimtetekorten is de capaciteitsanalyse van belang omdat een eventueel ruimteoverschot de schoolbesturen geld kost voor exploitatie en onderhoud. Schoolbesturen ontvangen een vergoeding voor materiële instandhouding op basis van het aantal leerlingen en niet op basis van het aantal m² in een school. Bovendien vormen ruimteoverschotten een risico voor de gemeente. Wanneer een gebouw geheel leeg komt te staan, zal de eigenaar (het schoolbestuur) dit terug willen geven aan de gemeente. Daarnaast dient de gemeente (op basis van de verordening) te voorzien in oplossingen voor ruimtetekorten, waarmee kan worden verwezen naar leegstand.

4.3. Afwegingscriteria

Met de gemeente, schoolbesturen en kinderopvangorganisaties zijn in gezamenlijke sessies tijdens het IHP traject afwegingscriteria bepaald. Aan de hand van de afwegingscriteria zijn de scenario's geformuleerd en is in overleg beoordeeld of een scenario aansluit bij de visie en ambitie van gemeente, schoolbesturen en kinderopvangorganisaties (de bouwstenen). Het gaat om de volgende afwegingscriteria (willekeurige volgorde):

- Quickscanscore.
- Passende huisvesting:
 - Permanent.
 - Reductie van ruimtetekorten/ruimteoverschotten .
- Clustering*, rekening houdend met identiteit en concept.
- Behouden en uitbreiden van samenwerking tussen het PO en peuteropvang, kinderopvang en BSO.
- Signaalfunctie opheffingsnorm van 176 leerlingen.
- Kansen bij de wijkgerichte aanpak (lokale context en maatschappelijke voorzieningen).

4.3.1 Opheffingsnorm

Een school komt voor bekostiging in aanmerking als het leerlingenaantal gelijk is aan of boven de opheffingsnorm zit van de gemeente waarin deze gevestigd is. De bekostiging wordt beëindigd als het leerlingenaantal gedurende drie achtereenvolgende schooljaren minder heeft bedragen dan de opheffingsnorm. De WPO kent enkele uitzonderingen op de hierboven genoemde regel inzake beëindiging bekostiging.

De opheffingsnorm in Alblasterdam is 176. Allen de dislocatie van IKC 't Nokkenwiel (Maasplein) heeft minder leerlingen dan deze opheffingsnorm aangeeft. Echter betreft het een dislocatie. Daarmee zijn er in de gemeente Alblasterdam geen scholen onder de opheffingsnorm. De opheffingsnorm is geen onderdeel van de afwegingscriteria.

4.4. Herkomst

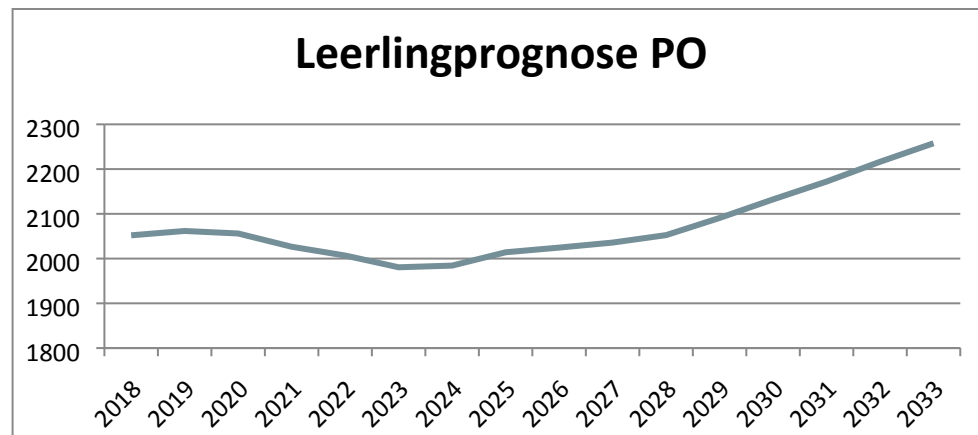
Voor de toekomstbestendigheid van investeringen in de onderwijshuisvesting is tevens gekeken naar de herkomst van de leerlingen op de school. Door het voedingsgebied van de scholen te analyseren kan worden geconcludeerd of een school op de juiste locatie gehuisvest is of dat, gezien het voedingsgebied, een andere locatie beter past (bijlage V).

5. Analyse en scenario's kindcentra

Dit hoofdstuk behandelt de analyse van de kindcentra en de scenario's. Er wordt respectievelijk ingegaan op de leerlingenprognose, de quickscanscores van de gebouwen en voorkeursscenario's. Ten slotte worden de voorkeursscenario's voorzien van een prioritering.

5.1. Leerlingenprognoses

Onderstaande grafiek visualiseert de leerlingenprognose van het BO in de gemeente Alblasterdam. Er wordt in de scenario-ontwikkeling uitgegaan van de huidige leerlingenaantallen.

Grafiek: ontwikkeling aantal leerlingen basisonderwijs in de gemeente Alblasterdam. DUO, 1-10-2018.

De leerlingenprognose vertoont een lichte daling van circa 70 leerlingen tussen 2019-2023. In de periode van 2023 tot 2033 wordt een stijging met circa 270 leerlingen voorzien.

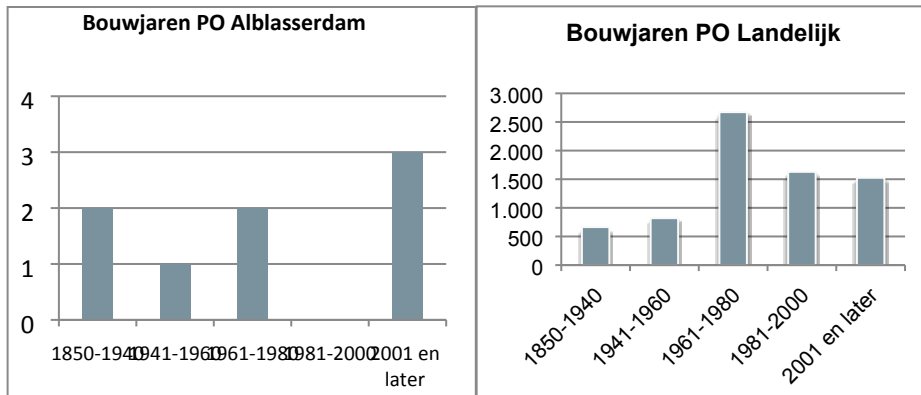
5.2. Quickscanscores

Onderstaande tabel geeft een eerste indruk van de vervangingsopgave (zie paragraaf 4.1 voor de toelichting op de scores) voor de gebouwen in Alblasterdam wanneer deze uitsluitend gebaseerd zou zijn op de scores van de quickscans (de scores zijn gebaseerd op de Waardenwijzer, bijlage III).

		UITSTRALING	BOUWKUNDIGE STAAT	VEILIGHEID	BINNENMILIEU	EXPLOITATIE	ONDERWIJSKUNDIG	TOTAALSCORE
WEGING	bouwjaar	1	3	1	2	2	3	
Ds Joannes Beukelmanschool Rembrandtlaan	2015	7,0	7,0	6,0	5,5	4,0	6,0	71,0
OBS Het Palet	2010	8,0	6,0	5,5	6,0	6,0	5,0	70,5
Opb BS 't Nokkenwiel - Maasplein	2009	6,0	7,0	5,5	5,5	4,0	5,5	68,0
Ds Joannes Beukelmanschool - Weverstraat	1954	6,0	5,5	6,0	5,5	5,5	5,5	67,0
KC De Schalm	1910	7,0	5,5	6,0	5,5	4,0	5,0	63,5
Het Kompas	1923	7,0	5,0	5,0	4,0	4,0	6,0	61,0
Opb Bs 't Nokkenwiel - Boerenpad	1977	5,5	5,5	5,5	5,0	5,5	4,0	60,5
IKC De Twijn / De Loopplank *oud gebouw!	1974	6,0	5,0	6,0	5,0	4,0	5,0	60,0

Uit de quickscanscores blijkt een vervangingsopgave voor het gebouwenbestand van de scholen voor het PO in de gemeente Alblasterdam.

De belangrijkste verklaring voor de vervangingsopgave is de gemiddelde leeftijd van de schoolgebouwen in Alblasterdam. Deze bedraagt circa 47,5 jaar. Het landelijke gemiddelde is 41 jaar. Onderstaande tabellen geven een overzicht van de bouwperiodes voor het PO landelijk en voor de gemeente Alblasterdam.

Bron voor Bouwjaren PO Landelijk: Algemene Rekenkamer

De grafieken maken duidelijk dat het gebouwenbestand bestaat uit relatief veel gebouwen uit de jaren voor 1980 en jonge gebouwen van na 2001 bestaat. De bouwperiode tussen 1960 en 1980 is een periode waarin bovendien bouwkosten werden beperkt om de grote vraag aan te kunnen. Dit is te zien in de gestandaardiseerde bouwmethodiek en minder goede bouwkwaliteit.

Een totaaloverzicht van de gebouwen incl. capaciteit voor onderwijs en opvang is op de volgende pagina te zien.

5.3. Inleiding analyse en scenario's

In de volgende paragrafen worden per kindcentra de huidige geldende voorkeursscenario's benoemd. De voorkeursscenario's en de prioritering zijn tot stand gekomen in samenspraak met de schoolbesturen en de kinderopvangorganisaties. Deze zijn onderbouwd aan de hand van de quickscanscores, de capaciteitsanalyse, de afwegingscriteria en de analyse van de herkomst. De gedetailleerde capaciteitsanalyse is in bijlage IV bijgevoegd. De herkomstanalyse (kaarten per kindcentra) is in bijlage V toegevoegd.

Daar waar wordt gesproken over vervangingsopgaven in een bepaalde termijn (0-5, 5-10 of 10-20 jaar) wordt bedoeld dat de realisatie van de opgave binnen deze termijn plaats dient te vinden. Opstarten van project kan zelfs in een eerdere termijn plaatsvinden, daarbij is afstemming op de gemeentelijke begroting van belang.

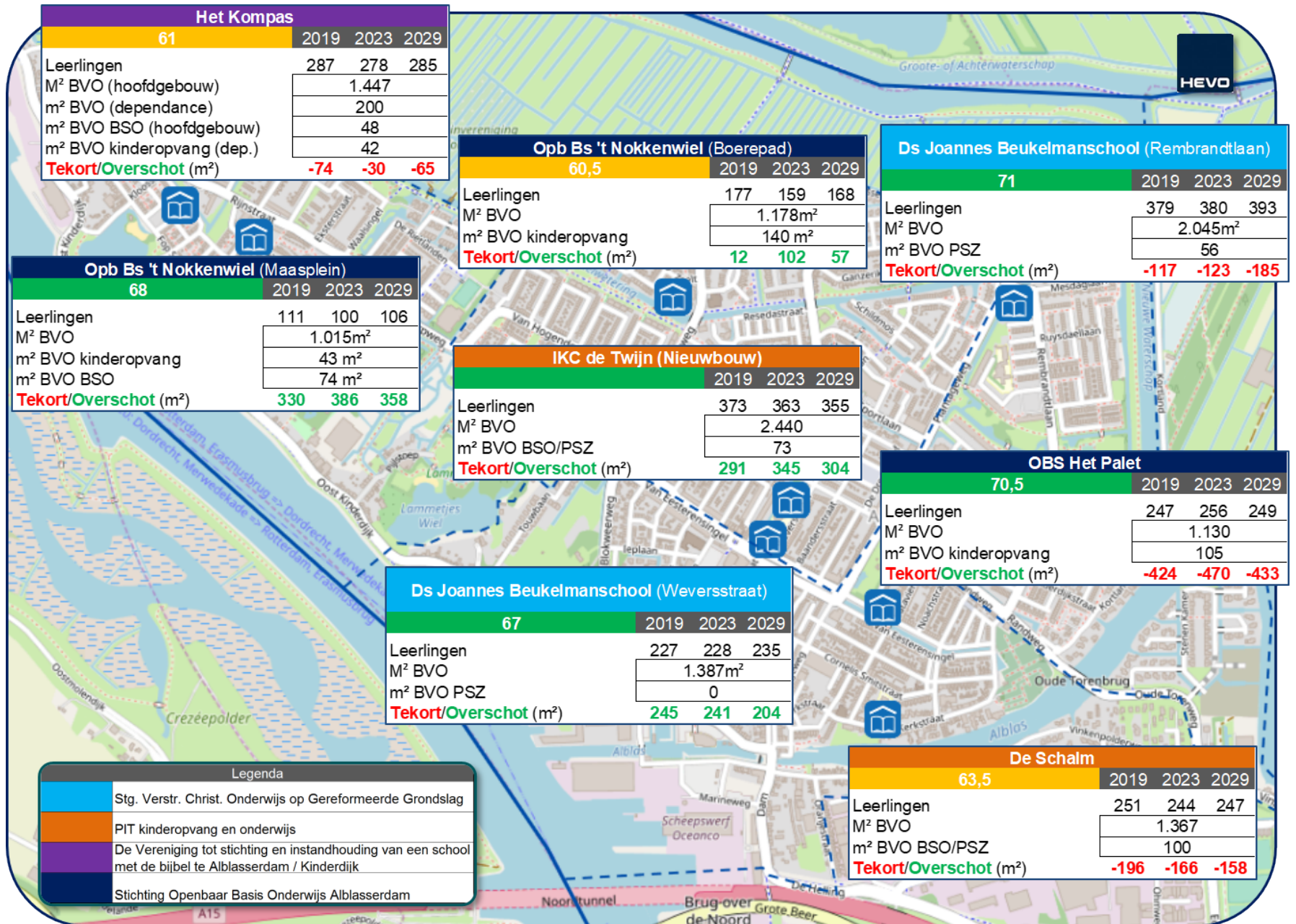
Toelichting kaart

Op de volgende pagina is een samenvattende kaart van Alblisserdam te vinden. Hierin worden door middel van tabellen de locatie en de gebouwgegevens die de verschillende scholen gevisualiseerd. Deze gegevens zijn van belang voor de analyse en scenario-ontwikkeling.

De kleur van de cirkel en de schoolnaam geeft aan van welk schoolbestuur de school is.

- Lichtblauw is Stichting Verstr. Christ. Onderwijs op Gereformeerd Grondslag
- Oranje: PIT kinderopvang en onderwijs
- Paars: De Vereniging tot stichting en instandhouding van een school met de bijbel te Alblisserdam / Kinderdijk
- Donkerblauw: Stichting Openbaar Onderwijs Alblisserdam

De rij 'Leerlingen' daaronder geeft aan wat het leerlingenaantal is in de huidige situatie en het geprognosticeerde leerlingenaantal voor 2023 en 2029. De rij 'Tekort/Overschot' daaronder geeft aan wat het tekort of overschot in aantal vierkante meters is bij een school volgens de capaciteitsanalyse. Een groen, positief getal is een overschot, een rood, negatief getal een tekort. Daarbij is rekening gehouden met de m² die door kinderopvang of BSO gebruikt worden.

zie voor een toelichting op naast staande overzicht paragraaf 4.2 van dit rapport.

5.3.1 Ds. Joannes Beukelmanschool Rembrandtlaan

De Ds. Joannes Beukelmanschool op de Rembrandtlaan heeft een formeel ruimtetekort van circa 120 m². Door het schoolbestuur is aangegeven dat de school in de huidige situatie het leerlingenaantal kan huisvesten. Op het perceel bestaat geen mogelijkheid voor tijdelijke huisvesting. Indien er leerlingengroei ontstaat kan gebruik worden gemaakt van de locatie Weverstraat. Hier is op het perceel ruimte om tijdelijke units te plaatsen. In het IHP is hier vooralsnog geen rekening mee gehouden

Het gebouw op de Rembrandtlaan is een nieuw gebouw (2005) en voldoet goed aan de onderwijsbehoeften. Er is geen vervangingsopgave voor de Ds. Joannes Beukelmanschool op de Rembrandtlaan in de looptijd van dit IHP (20 jr.). Dit sluit aan bij de quickscore van het gebouw.

5.3.2 Ds Joannes Beukelmanschool Weverstraat

De Ds. Joannes Beukelmanschool op de Weverstraat heeft een formeel ruimteoverschot van circa 200 tot 250m². Dit overschot is in de praktijk niet aanwezig. Reden hiervoor is dat in het bepalen van de ruimtebehoefte er geen rekening is gehouden met een 'vaste voet' van 200m² omdat de school een formeel gezien een dislocatie is van de Ds. Joannes Beukelmanschool Rembrandtlaan.

Er is een solitaire vervangingsopgave (lees: nieuwbouw of renovatie) voor de Ds. Joannes Beukelmanschool Weverstraat in de termijn van 10 – 20 jaar. Dit sluit aan bij de quickscore van het gebouw.

5.3.3 IKC De Twijn

Voor IKC de Twijn wordt momenteel nieuwbouw gerealiseerd op de Parallelweg te Alblasterdam. De nieuwbouw wordt gerealiseerd voor 430 leerlingen en zal na verwachting in het voorjaar van 2021 klaar zijn voor het gebruik door het IKC.

Er is geen vervangingsopgave voor de IKC De Twijn in de looptijd van dit IHP (20 jr.). De capaciteitsanalyse is gebaseerd op de nieuwe situatie, er is enige overmaat waardoor er ruimte is om een beperkte groei op te vangen. Het schoolbestuur gaat er zelfs van uit dat op het moment van opening het gehele gebouw volledig benut wordt, daarmee zou het ruimteoverschot wat op de kaart staat aangegeven niet meer aan de orde moeten zijn.

5.3.4 IKC De Schalm

IKC De Schalm heeft een formeel ruimtetekort van circa 200m².

Er is een solitaire vervangingsopgave voor IKC De Schalm in de termijn 5 – 10 jaar. Dit sluit aan bij de quickscore van het gebouw. Gezien het ruimtetekort is er sprake van een hogere urgentie op basis van de afwegingscriteria. Het IKC is gehuisvest in een pand met gemeentelijk beeldbepalende status. Er dient bij de vervangingsopgave rekening gehouden te worden met de architectuur.

5.3.5 Het Kompas

Het Kompas heeft een ruimtetekort van circa 100m². De school maakt gebruik van het hoofdgebouw en een dichtbij gelegen schoolwoning (dependance). Door het schoolbestuur is aangegeven dat de school in de huidige situatie het leerlingenaantal kan huisvesten.

Er is een solitaire vervangingsopgave voor Het Kompas in de termijn 5 – 10 jaar.

5.3.6 IKC 't Nokkenwiel Maasplein

IKC 't Nokkenwiel Maasplein heeft een formeel ruimteoverschot van circa 330 m² in het gebouw. Dit overschot is in de praktijk minder groot. Reden hiervoor is dat in het bepalen van de ruimtebehoefte er geen rekening is gehouden met een 'vaste voet' van 200m². Reden hiervoor is het feit dat de school een dislocatie is van IKC 't Nokkenwiel Boerepad.

IKC 't Nokkenwiel Maasplein is gehuisvest in een nieuw gebouw (2009) van woningbouwvereniging Woonkracht10. Er is geen vervangingsopgave voor IKC 't Nokkenwiel Maasplein in de looptijd van dit IHP (20 jr.). Het gebruik van de multifunctionele accommodatie is veranderd ten opzichte van de uitgangssituatie. Er is een andere samenstelling van gebruikers binnen het Multifunctioneel Centrum Maasplein. Daardoor wordt de locatie deels als onveilig ervaren. Dit geldt voor het schoolplein en de entree. Ook is de entree van de multifunctionele accommodatie nog niet aangepast naar aanleiding van de nieuwe eisen van de GGD aan kinderopvang (eigen afsluitbare entree). De locatie voldoet hiermee niet aan de wensen en eisen van de school en kinderopvang.

5.3.7 IKC 't Nokkenwiel Boerenpad & IKC Het Palet

Er is een gezamenlijk scenario voor IKC 't Nokkenwiel Boerenpad en IKC Het Palet ontwikkeld.

IKC 't Nokkenwiel Boerenpad heeft een formeel ruimteoverschot van ca. 172m². Het Palet heeft een groot ruimtetekort van circa 425m². Er is geen mogelijkheid om het ruimtetekort van IKC Het Palet op de locatie zelf op te lossen: bijbouwen of andere vormen van in- of uitbreiding zijn op de locatie niet meer mogelijk. Op dit moment wordt het ruimtetekort door het plaatsen van een noodlokaal op het terrein en door huur van een ruimte van kinderopvang binnen het gebouw opgelost.

Er is conform de quickscanscore een vervangingsopgave voor IKC 't Nokkenwiel Boerenpad in de termijn 5-10 jaar. Voor IKC Het Palet is er geen vervangingsopgave in de looptijd van dit IHP (20 jr.).

Door de omvang van de kavel bij IKC 't Nokkenwiel Boerenpad ziet het schoolbestuur mogelijkheden om bij de vervangingsopgave op deze locatie extra ruimte te realiseren voor leerlingen uit groep 7 en 8 van IKC Het Palet. Het gebouw van IKC Het Palet zal daarbij volledig in gebruik blijven. De aanleiding voor de realisatie van extra ruimte bij IKC 't Nokkenwiel Boerenpad betreft het ruimtetekort. Echter wil het schoolbestuur van de nood een deugd maken door vanuit een gemeenschappelijke visie het onderwijs anders vorm te geven en te bundelen.

Door middel van dit scenario ontstaat een oplossing voor het ruimtetekort van IKC Het Palet en de vervangingsopgave van IKC 't Nokkenwiel. Er is sprake van een hogere urgentie op basis van de afwegingscriteria. Deze integrale vervangingsopgave is opgenomen in de termijn 0-5 jaar.

Door middel van een locatieonderzoek zou nog onderzocht moeten worden welke stedenbouwkundige voorwaarden aan een herontwikkeling / uitbreiding op de kavel van IKC 't Nokkenwiel Boerenpad verbonden zijn.

5.4. Prioritering scenario's

De in de vorige paragraaf omschreven scenario's leiden tot de volgende prioritering op basis van quickscanscores, capaciteitsanalyse en afwegingscriteria:

Termijn 0-5

1. IKC De Twijn - nieuwbouw, reeds in uitvoering
2. IKC 't Nokkenwiel Boerenpad/ IKC Het Palet: (ver)nieuwbouw Boerenpad en ruimte voor tekort IKC Palet

Termijn 5-10

1. Het Kompas – (ver)nieuwbouw
2. IKC De Schalm – (ver)nieuwbouw, inclusief oplossen ruimtetekort

Termijn 10-20 (ambitie)

1. DS. Joannes Beukelmanschool Weverstraat – (ver)nieuwbouw
2. IKC 't Nokkenwiel Maasplein (ver)nieuwbouw

5.5. Interimvoorzieningen bij scenario's

Dit IHP duidt de vervangingsopgave voor de komende 20 jaar. Om voor de eerste vier jaar de (financiële) opgave nog beter te kunnen duiden worden ook de opgaven voor interimvoorzieningen ofwel tijdelijke huisvesting voor deze termijn opgenomen.

Er wordt uitgegaan van tijdelijke huisvesting in de eerste vier jaar voor IKC 't Nokkenwiel Boerenpad. In par 6.4. zijn de bedragen opgenomen.

Let wel: de daadwerkelijke invulling van interimvoorzieningen laat zich op IHP niveau lastig duiden. Na vaststelling van het IHP is zicht op de fasering van de opgaven en kan er bij het uitvoeringsprogramma een plan worden gemaakt voor de tijdelijke huisvesting. Afhankelijk van de fasering kan er eventueel gebruik worden gemaakt van bestaande huisvesting en/of leegstand in scholen. De beschikbaarheid van (bouw)locaties speelt hierbij ook een wezenlijke rol. De wens van het Stichting Openbaar Basisonderwijs Alblasterdam is om voor IKC 't Nokkenwiel tijdelijke huisvesting op huidige locatie te creëren of om bijvoorbeeld naast het huidige gebouw te bouwen (mits de veiligheid uiteraard is gewaarborgd). Het is een mogelijkheid dat het voormalige gebouw van De Twijn (De Loopplank) wordt ingezet als tijdelijke huisvesting voor IKC 't Nokkenwiel Boerenpad, dit dient echter nog nader onderzocht te worden en is voor het schoolbestuur gezien de afstand onwenselijk. De mogelijkheden voor de interimvoorzieningen worden nader onderzocht.

5.6. Gymzalen bij scenario's

Dit IHP duidt de vervangingsopgave voor de komende 20 jaar. Om voor de eerste vier jaar de (financiële) opgave nog beter te kunnen duiden worden ook de opgaven ten aanzien van de gymzalen opgenomen.

Gemeente Alblasterdam beschikt over drie sportaccommodaties die in gebruik zijn voor bewegingsonderwijs. Dat betreft:

- de Sporthal Molenzicht met 3 zaaldelen, gebouwd in 2018
- speellokaal van MFC Maasplein (168 m2 in twee speellokalen te splitsen)
- sportcentrum Blokweer (gecombineerd zwembad en sporthal), gebouwd jaren 70; omvangrijk gerenoveerd 2014

Per 1 oktober 2018 gingen 1562 leerlingen van 7 jaar of ouder naar school in Alblasterdam. Hieruit volgt circa een behoefte aan gymnastiekvoorzieningen van 90 klokuren (1.5 klokuren per groep per week voor leerlingen >6 jaar). Het is te verwachten dat op basis van bovengenoemde gymvoorzieningen voldoende aanbod aanwezig is binnen de gemeente Alblasterdam om ook in de komende jaren de behoefte te dekken. Er is, gezien de leeftijd van de gymzalen, geen vervangingsopgave.

5.7. IKC-ontwikkeling bij scenario's

Dit IHP duidt de vervangingsopgave voor de komende 20 jaar. Om voor de eerste vier jaar de (financiële) opgave nog beter te kunnen duiden worden ook de opgaven voor IKC-ontwikkeling voor deze termijn opgenomen.

De bekostiging van en definitieve realisatie van IKC-functies in schoolgebouwen wordt in het uitvoeringsprogramma nader ingevuld. Het verwachte programma is:

1. IKC De Twijn : drie lokalen kdv/peuterspeelgroep en BSO in medegebruik met onderwijslokalen.
2. IKC 't Nokkenwiel Boerenpad i.c.m. IKC Het Palet: 1 lokaal kdv, 1 lokaal peuterspeelgroep in combinatie met 1 BSO groep en 1 BSO groep.

6. Financiële uitgangspunten en vertaling

De in hoofdstukken 5 en 6 gepresenteerde scenario's voor het PO, kinderopvang en gymnastiek worden in dit hoofdstuk voorzien van een financieel kader. Er wordt eerst ingegaan op de financiële vertaling voor onderwijshuisvesting (20jr.), vervolgens wordt de investeringsopgave voor de eerste termijn verder uitgewerkt en worden randvoorwaarden benoemd.

6.1. Financiële vertaling opgaven IHP

6.1.1 Bouwkosten bij nieuwbouw

Met behulp van de bouwkostenconfiguratoren van HEVO (door PO-raad en VO-raad erkende instrumenten ter bepaling van de bouwkosten) zijn de geldende bouwkosten-niveaus per vierkante meter bepaald. Daarbij is aangesloten op bouwsteen 4 (kwaliteit en duurzaamheid). De gewenste nieuwbouwkwaliteit is in dit IHP bepaald op:

- Bouwbesluit 2015.
- Energieneutraal.
- Frisse Scholen (B op lucht, C op temperatuur, licht en geluid).
- Exploitatiegericht bouwen (onderhoudsarme vloer- en wandafwerking en aluminium kozijnen).
- Toekomstbestendig bouwen (geen dragende wanden, extra transparantie, verplaatsbare paneelwanden voor interne flexibiliteit).

De basiskwaliteit is bepaald op Bouwbesluit 2015 en Energieneutraal (ENG) (Frisse Scholen klasse B op het aspect ventilatie is onderdeel van Bouwbesluit). De gemeente is (financieel) verantwoordelijk voor het realiseren van de basiskwaliteit. Gemeenten zijn immers verantwoordelijk voor het realiseren van een school conform Bouwbesluit waar vanaf medio 2020 ook BENG (bijna energieneutrale gebouwen) onder valt. BENG is echter onvoldoende om (voor onderwijshuisvesting) de klimaatdoelstelling van 95% CO2 reductie te halen in 2050. De gebouwen van nu zullen naar alle waarschijnlijkheid voor 2050 ENG moeten zijn. De stap van BENG naar ENG is qua kosten bovendien beperkt: ca. €50-€75 euro per m2.

Om te komen tot de gewenste nieuwbouwkwaliteit is 'Total Cost of Ownership' een gewenst. De percentages zoals opgenomen in de tabel worden nader toegelicht in de volgende paragraaf.

De bepaling van de bouwkosten leidt tot de volgende indicatieve investeringsbedragen per m², prijspeil januari 2020 (HEVO kostenconfigurator met prijspeil januari 2019 is met 2,7% geïndexeerd) en inclusief btw. Zoals te zien is in de tabel, ontstaan er financiële schaalvoordelen bij het bouwen van een school met een grotere omvang.

Nieuwbouw

Leerlingenaantal PO	100	200	300	400
Bouw besluit 2015	€ 2.304	€ 2.107	€ 1.897	€ 1.860
Marsh eisen (gemeentelijke eisen)	€ 27	€ 27	€ 27	€ 27
Aanvullende kosten ENG	€ 324	€ 295	€ 248	€ 233
Gemeente: Basiskwaliteit	€ 2.654	€ 2.430	€ 2.172	€ 2.120
in % van totaal	91%	91%	91%	91%
Kosten Frisse Scholen	€ 29	€ 24	€ 22	€ 20
Kosten exploitatiegericht bouw en	€ 65	€ 65	€ 65	€ 64
Kosten toekomstbestendig bouw en	€ 175	€ 147	€ 135	€ 129
Schoolbesturen: Extra Kwaliteit	€ 269	€ 235	€ 223	€ 214
in % van totaal	9%	9%	9%	9%
Totale Kosten	€ 2.923	€ 2.665	€ 2.395	€ 2.334

6.1.2 Total Cost of Ownership

De schoolbesturen streven ernaar een bijdrage te leveren aan de projecten van het IHP volgens de principes van Total Cost of Ownership (TCO – de totale kosten voor het gebouwen over de gehele levensduur) om extra kwaliteit te realiseren of exploitatie verlagende maatregelen te treffen. Dit geldt voor zover mogelijk binnen de beperkingen van het investeringsverbod.

Hierbij maken schoolbesturen gebruik van de vergoeding voor materiële instandhouding (mi-vergoeding) die zij ontvangen van het rijk. De huidige systematiek van bekostiging is hier niet op ingericht. De extra kwaliteit wordt bijvoorbeeld gefinancierd vanuit een verwacht exploitatievoordeel gedurende een deel van de levensduur van het gebouw (op energiekosten) en een besparing op onderhoud aan het bestaande gebouw voorafgaand aan een nieuwbouwopgave (besparing op investeringen in het lopende meerjarenonderhoudsplan).

Het is mogelijk dat het bedrag per m² bvo bij aanvang van de investering in één keer wordt ingebracht alsook dat het bedrag kan worden teruggestort vanuit de exploitatie.

6.1.3 Renovatie

Het streven is om ook bij renovatie de gewenste nieuwbouwkwaliteit zoveel als mogelijk te realiseren (volwaardig alternatief). Daarvoor dienen de investeringsbedragen op de volgende pagina als indicatie. Bij afweging nieuwbouw en renovatie kunnen deze indicatieve bedragen als drempel worden gehanteerd om wel of niet te kiezen voor nieuwbouw of renovatie. Logischerwijs dienen deze investeringskosten projectspecifiek bepaald te worden.

Leerlingenaantal PO	100	200	300	400
Kosten locatiegebonden	€ 177	€ 114	€ 96	€ 98
Kosten bouw kundige staat	€ 512	€ 492	€ 499	€ 485
Kosten onderw ijskundige kw aliteit	€ 638	€ 638	€ 638	€ 638
Kosten veiligheid	€ 110	€ 96	€ 93	€ 91
Kosten energiebesparend	€ 529	€ 504	€ 454	€ 437
Kosten uitstraling	€ 264	€ 164	€ 149	€ 115
Totale kosten	€ 2.230	€ 2.009	€ 1.930	€ 1.866

6.1.4 Prijspeil, risico's bouwkosten en andere randvoorwaarden

De investeringsniveaus zijn bepaald op prijspeil 1 januari 2019, inclusief btw. Niet opgenomen zijn: eventuele kosten of baten van grondverwerving of grondexploitatie bij vrijkomende terreinen, dan wel het aankopen of verkopen van gebouwen anders dan in dit IHP opgenomen.

Risico's ten aanzien van de bouwkosten zijn ook te vinden in de algemene prijsontwikkeling van bouwprojecten in Nederland en de regio Alblasterdam. Het is zaak om - bij behoud van ambitie - de investeringsramingen voortdurend te relateren aan de feitelijke toekomstige ontwikkeling van de bouwkosten. De BDB-index vormt daarvoor een goede basis, deze is ook gekoppeld aan de normvergoeding van de VNG.

6.2. Financiële vertaling onderwijs

De tabel op de volgende pagina geeft de financiële vertaling van het IHP weer. Dit is de vertaling op basis van de uitgangspunten zoals verwoord in de voorgaande paragrafen en sluit aan op de scenario-ontwikkeling. De kosten zijn geraamd op basis van nieuwbouw. De definitieve afweging tussen nieuwbouw of renovatie zal op projectniveau worden gemaakt na vaststelling van het IHP.

Voor het PO is uitgegaan van het leerlingenaantal op 1-10-2018 als uitgangspunt voor het doorrekenen van de ruimtebehoefte en daarmee de financiële vertaling (zie paragraaf 7.4.1).

De financiële vertaling is exclusief:

- Indexering.
- Locatie specifieke kosten.
- Grondverwerving.
- N, CO2 en P-Fas problematiek.
- Bijkomende kosten voor organisationele en/of externe ondersteuning.

Investerings voor interimvoorzieningen, sloopkosten, gymzalen en voorfinanciering kinderopvang worden in de volgende paragrafen ingeschat.

Er is rekening gehouden met het maximale bedrag voor TCO vanuit de schoolbesturen maar dit wordt zoals omschreven in par. 6.1.2. project specifiek bepaald.

6.2.1 Demarcatie kosten

Bij het vaststellen van de projectkaders in de uitvoeringsonderzoek is het raadzaam om tijdig en gezamenlijk een eenduidige demarcatielijst op te stellen. In deze lijst wordt inzichtelijk gemaakt wie de budgeteigenaar is of hieraan bijdraagt (gemeente of schoolbestuur) en waaruit de kosten worden betaald (type budget). Er wordt onderscheid gemaakt naar de volgende budgetgroepen:

1. Locatie kosten: dit zijn kosten die gemaakt moeten worden om de grond over te dragen aan de bouwheer (in basis is dit het schoolbestuur). Hieronder vallen de kosten voor o.a. aankoop van gronden en opstallen, sloopkosten opstallen, bouwrijp maken, aanpassingen openbare ruimte, bestemmingsplan wijziging, incl. bezwaren, etc.
2. Bouwkosten: betreft de kosten voor het ontwerp en realisatie van het gebouw prijsvast einde werk. Dit is incl. de vaste (gebouwelijke) voorzieningen waarop de gebruiker de inrichting en voorzieningen op kan aansluiten.
3. Inrichtingskosten: alle losse en vaste inrichting en voorzieningen om het schoolgebouw te gebruiken voor de doelgroep/ type leerling.
4. Overige kosten/opbrengsten: tijdelijke huisvesting, festiviteiten, verkoop gronden, verhuiskosten, interne kosten onderwijsinstellingen/opdrachtgever.

0-5 Nieuw bouw

Opgave	Aant. Ll. 2019	m2 - RMB 2019
Nokkenwiel (Boerenpad)*	261	1.527
<i>*incl. 84 leerlingen Palet</i>	261	1.527

Totaal Bedrag per m2
€ 2.395

Totale Kosten	Basiskwaliteit Gemeente	Extra Kw aliteit Schoolbesturen
€ 3.655.297	€ 3.315.227	€ 340.070
€ 3.655.297	€ 3.315.227	€ 340.070

5-10 Nieuw bouw

Opgave	Aant. Ll. 2019	m2 - RMB 2019
Het Kompas	287	1.644
IKC De Schalm	251	1.463
	251	1.463

Totaal Bedrag per m2
€ 2.395
€ 2.395

Totale Kosten	Basiskw aliteit Gemeente	Extra Kw aliteit Schoolbesturen
€ 3.936.607	€ 3.570.365	€ 366.242
€ 3.503.197	€ 3.177.277	€ 325.920
7.439.804	6.747.642	692.162

10-20 Nieuw bouw

Opgave	Aant. Ll. 2019	m2 - RMB 2019
Nokkenwiel (Maasplein)	111	568
Ds Joannes Beukelmanschool (Weverstraat)	227	1.142
	111	568

Totaal Bedrag per m2
€ 2.923
€ 2.665

Totale Kosten	Basiskw aliteit Gemeente	Extra Kw aliteit Schoolbesturen
€ 1.660.463	€ 1.507.725	€ 152.739
€ 3.043.220	€ 2.774.525	€ 268.695
€ 4.703.684	€ 4.282.250	€ 421.434

TOTAAL	623	3.558
---------------	------------	--------------

€ 15.798.785	€ 14.345.119	€ 1.453.666
---------------------	---------------------	--------------------

6.3. Financiële vertaling Sloopkosten

In algemene zin geldt een kostenniveau van € 65 incl. btw per m2 voor sloop. Voor IKC 't Nokkenwiel Boerenpad betreft dit ca. € 77.000 incl. btw.

6.4. Financiële vertaling Interimvoorzieningen

Bij vaststelling van het IHP is zicht op de fasering van de opgaven en kan er een plan worden gemaakt voor de tijdelijke huisvesting in het uitvoeringsprogramma. Afhankelijk van de fasering kan er eventueel gebruik worden gemaakt van bestaande huisvesting en/of leegstand in scholen. De beschikbaarheid van (bouw)locaties speelt hierbij ook een wezenlijke rol.

In Alblisserdam kan bijvoorbeeld gebruik gemaakt worden van het huidige gebouw van De Loopplank / de Twijn. Er dient wel nog onderzoek uitgevoerd te worden in hoeverre het gebouw voldoende groot is als tijdelijke huisvesting voor een specifieke school. Ook dient het gebouw nog geschikt gemaakt te worden als tijdelijke huisvesting.

In algemene zin gelden de volgende kengetallen voor huur en koop van units voor tijdelijke huisvesting. Koop kan een gunstigere optie zijn indien de te realiseren tijdelijke huisvesting gedurende een lange periode en dus door meerdere scholen gebruikt wordt:

Huur (noodlokalen, prijzen excl. btw en excl. aansluitkosten gas en elektra):

- Huurprijs per m² per week € 3,50
- Leveren en plaatsen inclusief montage per m² € 50
- Demontage en afvoer per m² € 35
- Funderingskosten indien van toepassing per m² € 30

Het huren van circa 1 lokaal (72 m², rekening houdend met gangruimte) voor 2 jaar kost circa € 34.500,00 exclusief btw en € 42.000 inclusief btw, ofwel circa € 580,00 per m² inclusief btw.

Koop (semipermanent):

Voor de koop van semipermanente tijdelijke huisvesting geldt een bedrag van circa € 1.500,00 per m², circa 1 lokaal (72 m²) kost circa € 108.000,00 inclusief btw.

Voor tijdelijke huisvesting wordt voor IKC 't Nokkenwiel Boerenpad rekening gehouden met 1.578m² huur voor 2 jaar, dit betreft ca. € 900.000 euro incl. btw.

6.5. Financiële vertaling Gymzalen

Gezien de leeftijd en de beschikbare capaciteit van de gymzalen in de gemeente Alblisserdam wordt geen rekening gehouden met een investeringsopgave.

6.6. Financiële vertaling voorfinanciering kinderopvang

Gemeente en schoolbesturen streven naar het verder versterken van de voorschoolse voorzieningen, de doorgaande ontwikkelingslijn en vorming van IKC's. Er zijn beleidsuitgangspunten geformuleerd voor de realisatie van kinderopvang in bij nieuwbouw/renovatie.

Basisbeginsel is dat middelen voor onderwijshuisvesting ook voor dat doel worden ingezet; bij nieuwbouw of renovatie - zoals in dit IHP genoemd - kan de onderwijshuisvesting op initiatief van het schoolbestuur (of de schoolbesturen) worden aangevuld met niet-onderwijsfuncties die bijdragen aan de doelstellingen van een IKC. Deze aanvullende functies dienen ook te worden gefinancierd.

IKC-gerelateerde functies (bijvoorbeeld kinderopvang en buitenschoolse opvang) zullen bij nieuwbouw huur betalen voor het deel van het gebouw dat voor deze functie aan het bouwvolume van de school is toegevoegd door voorfinanciering van de gemeente, of zelf moeten investeren in deze nieuwbouw. De schoolbesturen en kinderopvangorganisaties in Alblisserdam geven de voorkeur aan de eerste variant. De tweede variant is tevens niet haalbaar bij kleinschalige voorzieningen, zoals bijvoorbeeld alleen een peuterspeelzaal.

In geval van voorfinanciering zal het schoolbestuur de ruimte verhuren aan de kinderopvang. De vergoeding voor de investeringslasten dekt de kapitaallasten van de investering die de gemeente voorfinanciert en overige eigenaarskosten. Het

schoolbestuur draagt dit deel van de opbrengst jaarlijks af aan de gemeente. De gebruiksvergoeding voor onderhoud en exploitatie wordt afgedragen aan het schoolbestuur (zie ook par. 3.2., bouwsteen 5e).

Voorfinanciering brengt risico's met zich mee, bijvoorbeeld bij leegstand. De afspraken hierover worden per project in een overeenkomst vastgelegd.

De ruimten kunnen niet worden opgeëist voor onderwijs als de school groeit. Dit houdt in dat deze vierkante meters geen onderwijsbestemming hebben, en dus niet gevorderd kunnen worden door de gemeente bij een ruimtetekort voor onderwijs. Het is wenselijk dat elke school (schoolbestuur) op inhoudelijke gronden een keus maakt voor een aanbieder van kinderopvang.

In onderstaande tabel zijn de kosten voor de voorfinanciering van kinderopvang voor de eerste termijn inzichtelijk gemaakt. Daarbij is in het IHP uitgegaan van de door Wasko ingeschatte kinderopvangruimten. Er is uitgegaan van de prijs per m² die hoort bij de financiële vertaling uit paragraaf 6.2. Dit is een financieel kader. Per project zal dit nader worden uitgewerkt.

Opgave	Aanbod	RMB	Totaal Bedrag per m ²	Totale Kosten
t Nokkenwiel Boerenpad	1 KDV groep	60	€ 2.332	€ 513.040
	1 PSG (combi met 1 BSO groep)	80		
	1 BSO groep	80		

6.7. Randvoorwaarden bij uitvoering IHP

Bij het uitvoeren van het IHP dient rekening gehouden te worden met een aantal randvoorwaarden.

6.7.1 Duurzaamheid

Door vaststelling van het IHP krijgen schoolbesturen zicht op de vervangingstermijnen van hun gebouwen. Dit stelt schoolbesturen in staat om vanuit hun verantwoordelijkheid voor onderhoud en exploitatie te investeren in duurzaamheid. Daarbij kan met name worden ingezet op duurzaamheidsmaatregelen waarbij de terugverdientijden de

vervangingstermijn niet overschrijden. Zo gaan investeringen in duurzaamheid niet ten koste van middelen voor onderwijs. De tussentijdse verduurzaming van schoolgebouwen is daarmee een taak van de schoolbesturen, dit kan worden verwerkt in de meerjarenonderhoudsplanning van de gebouwen.

6.7.2 Actualisatie van projecten

Bij het opstarten van een in dit IHP gedefinieerd project, dient in het uitvoeringsplan en het projectinitiatief getoetst te worden aan de dan geldende randvoorwaarden. De toetsing is bedoeld om te zorgen dat het project aansluit bij de dan geldende omstandigheden. Het gaat om actualisaties van bijvoorbeeld:

- De leerlingenprognose met een scope van 15 jaar. Dit IHP is uitgegaan van het leerlingenaantal per 1-10-2018 en de bijbehorende ruimtebehoefte voor het ramen van de investeringsopgaven. Op deze wijze wordt geen rekening gehouden met de lichte daling van het leerlingenaantal die op de korte termijn in de gemeente Alblasterdam wordt voorzien. Van belang is dat de definitieve leerlingenaantallen waarvoor gebouwd wordt in het uitvoeringsprogramma (definitieve planvorming) nader worden gedefinieerd.
- Een definitieve afweging tussen nieuwbouw of renovatie.
- De dan bekende bouwkostenniveaus en geïntariseerde risico's.
- De TCO-benadering, waarbij er wordt bepaald welke investeringsbijdrage van het schoolbestuur wordt verwacht, op basis van exploitatievoordelen (onderhoud, energie) en extra kwaliteit voor het betreffende schoolbestuur.

6.7.3 Vergroening en multifunctionaliteit buitenruimte

Bij het opstarten van een project wordt aandacht besteed aan de mogelijkheden om de buitenruimte van scholen te vergroenen en multifunctioneel inzetbaar te maken.

6.7.4 Participatie bij de uitvoering van projecten

Bij het opstarten van een project wordt aandacht besteed aan participatie van de volgende doelgroepen:

- Leerlingen.
- Docenten.
- Ouders.
- Omwonenden.

6.7.5 Bouwheerschap

De schoolgebouwen zijn het eigendom van de schoolbesturen. In de onderwijs-wetgeving is bepaald dat het bouwheerschap in principe bij de schoolbesturen rust. Dit sluit aan bij de eigendomsverhouding. Conform de VVHO vindt hier overleg over plaats.

6.7.6 Herijking van het IHP

Dit IHP geeft een beleidsmatige doorkijk over een periode van 20 jaar. Om het IHP up-to-date te houden, is elke 4 jaar een herijking van het IHP wenselijk. Bij deze herijking kunnen de leerpunten van de evaluatie van het eerste 5-jaren tijdvak worden opgenomen en kan het IHP op onderdelen worden herzien en uitgebreid met een nieuwe scope van 20 jaar. Over herijking dient, net als over het voorliggende IHP, overeenstemming te zijn tussen gemeente en schoolbesturen.

Daarnaast voeren gemeente en schoolbesturen jaarlijks overleg over de voortgang van het IHP.

6.7.7 Aanpassingen bij wijzigingen wet- en regelgeving

Dit IHP is opgesteld onder de wet- en regelgeving zoals deze geldt op het moment van opstellen daarvan. Echter, wet- en regelgeving is onderhevig aan voortschrijdend inzicht; zo ook de wetgeving met betrekking tot het huisvestingsstelsel voor het funderend onderwijs in Nederland. Bij (substantiële) wijzigingen van bijvoorbeeld het genoemde stelsel, de Algemene Uitkeringen van het Gemeentefonds, de wijze van bepalen van normbedragen, wijzigingen ten aanzien van Bouwbesluit, energie-akkoorden of enig andere substantiële ontwikkeling, kan het nodig zijn om dit IHP (op onderdelen) aan te passen aan de dan geldende realiteit en mogelijkheden.

Bijlage I: Beleidskaders

Deze bijlage gaat in op de beleidskaders die gelden voor het IHP: de wettelijke taak van de gemeente en schoolbesturen op het gebied van onderwijshuisvesting en relevante ontwikkelingen.

Zorgplicht

Gemeenten hebben op het gebied van onderwijshuisvesting de zogeheten zorgplicht. De onderwijswetgeving stelt dat een gemeente dient te voorzien in voldoende en adequate huisvesting voor het primair onderwijs (PO), (voortgezet) speciaal onderwijs ((V)SO) en voortgezet onderwijs (VO). De voorzieningen in de huisvesting waarvoor de gemeente verantwoordelijk is zijn vastgelegd in de wetgeving. Daarbij gaat het onder andere om (vervangende) nieuwbouwen uitbreiding en herstel van constructiefouten. Het onderhoud (binnen- en buitenkant) en de exploitatie van schoolgebouwen is de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen. Renovatie is (vooralsnog) niet wettelijk geregeld.

Verordening

De uitvoering van de zorgplicht wordt geregeld via een juridisch instrument, de verordening. Op grond van de Gemeentewet (artikel 149), Wet op het Primair Onderwijs (artikel 102), Wet op de Expertisecentra (artikel 100) en Wet op het Voortgezet Onderwijs (artikel 76) is de gemeenteraad verplicht bij verordening een regeling vast te stellen. De verordening bevat de basis van het onderwijshuisvestingsbeleid en regelt uitgangspunten voor onder andere de voorzieningen die schoolbesturen jaarlijks kunnen aanvragen bij een gemeente, criteria voor het toetsen van deze aanvragen en procedurele afspraken. De Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs gemeente Alblasterdam is voor het laatst vastgesteld op 15 december 2015 door de gemeenteraad.

Eigendom

Schoolbesturen hebben het juridisch eigendom van een schoolgebouw met de daarbij behorende ondergrond. Dit houdt in dat een schoolbestuur als eigenaar van een schoolgebouw en ondergrond juridisch aansprakelijk is. Wanneer een schoolbestuur geen gebruik meer maakt van het gebouw valt het gebouw in juridisch eigendom terug aan de gemeente. Uitzondering hierop zijn huursituaties waarbij de gemeente haar

zorgplicht invult door te huren van een derde, welke ook het eigendom heeft. De reden hiervoor is dat de gemeente gebouw en ondergrond heeft bekostigd. De gemeente heeft dus het *economisch claimrecht*. Schoolbesturen kunnen vanwege hun positie een gedeelte van het gebouw in medegebruik (voor andere culturele, maatschappelijke of recreatieve doeleinden) geven aan instellingen die uit de openbare kas worden bekostigd met een ideëel doel of verhuren (commerciële partij). In alle gevallen dient de gemeente daar toestemming voor te geven.

Doordecentralisatie

Er is een uitzondering op het bovenstaande. Gemeenten kunnen met één of meerdere schoolbesturen overeenkomen dat het schoolbestuur zelf geheel verantwoordelijk is voor de onderwijshuisvesting, dus ook nieuwbouw en uitbreiding (artikel 76 Wet op het Primair Onderwijs en artikel 111 Wet op het Voortgezet Onderwijs). Met andere woorden, de taken en verantwoordelijkheden van de gemeente worden overgedragen aan het schoolbestuur. Daarvoor ontvangt een schoolbestuur jaarlijks een bedrag van de gemeente. Gemeenten en schoolbesturen maken afspraken over de manier waarop gemeenten en schoolbesturen de gemaakte afspraken monitoren en hoe ze verantwoording afleggen. Dit wordt doordecentralisatie genoemd. Bij doordecentralisatie dragen gemeenten de *uitvoering* van de zorgplicht over aan schoolbesturen, maar niet de *zorgplicht* als zodanig.

Kinderopvang

Voor een omschrijving van de wet- en regelgeving omtrent kinderopvang wordt verwezen naar bijlage II.

Tekortkomingen huidig stelsel

De huidige rolverdeling (waarbij gemeenten verantwoordelijk zijn voor nieuwbouw en schoolbesturen verantwoordelijk zijn voor onderhoud, aanpassing en exploitatie) vertoont tekortkomingen. Het stelsel biedt beide partijen theoretisch de mogelijkheid om de eigen uitgaven te beperken. Gemeenten kunnen eigen uitgaven beperken door relatief goedkope gebouwen neer te zetten, met als gevolg hoge onderhouds- en exploitatiekosten. Schoolbesturen kunnen de eigen uitgaven beperken door weinig te investeren in onderhoud en eerder nieuwbouw aan te vragen bij de gemeente. Daarbij komt dat een aantal zaken, zoals bekostiging als gevolg van aangescherpte eisen in

het Bouwbesluit en maatschappelijk wenselijke voorzieningen waaronder op het gebied van duurzaamheid, en de voorziening renovatie niet geregeld zijn.

Wetsvoorstel stelselwijziging

Op 15 december 2016 hebben de PO-raad, de VO-raad en VNG een gezamenlijk voorstel gestuurd aan toenmalig staatssecretaris Sander Dekker om de tekortkomingen in het huidige stelsel voor onderwijshuisvesting op te lossen. Het uitgangspunt van dit voorstel is dat gemeenten en schoolbesturen een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben voor de (kwaliteit van de) huisvesting van scholen. Op 9 mei 2018 is het verder uitgewerkte voorstel gepubliceerd door PO-raad, VO-raad en VNG. Inmiddels is het voorstel ook formeel door de VNG goedgekeurd. Het wordt naar verwachting binnenkort formeel aan de huidige minister aangeboden.

Het voorstel pleit voor aanpassing van het stelsel om een aantal van de geconstateerde tekortkomingen op te heffen. Daarbij worden de nadelen van de scheiding van de financiële middelen zoveel mogelijk opgeheven. Gemeenten en

schoolbesturen komen in een meer gelijkwaardige positie ten opzichte van elkaar. Belangrijke elementen uit het voorstel zijn:

- De in de wet beschreven jaarcyclus voor aanvragen onderwijshuisvesting wordt vervangen door een langere periode, waarin gemeenten na overleg met betrokken schoolbesturen het huisvestingsbeleid en het investeringsprogramma voor een periode van 4 jaar vastleggen in een meerjarenprogramma (IHP), met een doorkijk tot ten minste het 20e jaar.
- De mogelijkheid om renovatie als volwaardig alternatief voor vervangende nieuwbouw in te kunnen zetten. Renovatie moet worden opgenomen als voorziening in de wet. Renovatie dient daarbij te leiden tot een startsituatie (of startconditie) die in functioneel en kwalitatief opzicht gelijkwaardig is aan nieuwbouw en gericht is op levensduurverlenging van *ten minste* 25 jaar.
- Het investeringsverbod voor het PO en SO wordt zodanig aangepast dat het overeenkomt met de betreffende bepalingen uit Wet op het Voortgezet Onderwijs. PO en SO besturen krijgen daarmee de mogelijkheid om in huisvesting te investeren.
- De concretisering van het Huisvestingsvoorstel van de sectorraden en de VNG gaat uit van het handhaven van de huidige financieringsstromen. Aanvullend kan de versoepeling van het investeringsverbod leiden tot een gezamenlijke financiering die de kwaliteit van onderwijshuisvesting kan vergroten dan wel het moment van investeren kan vervroegen.

Vooruitlopend op de kaders van de vigerende wetgeving en rekening houdend met een terugvaloptie streeft Alblisserdam er naar mee te gaan met deze ontwikkeling.

Verhoging normbedragen VNG

In maart 2018 heeft de VNG geadviseerd om de normbedragen voor nieuwbouw e.d. te verhogen met 40%. De aangekondigde verhogingen gelden vanaf 2019. De reden hiervoor is dat de jaarlijkse indexering van de normbedragen over de afgelopen jaren de werkelijke prijsontwikkelingen in de markt niet goed blijkt te hebben gevolgd. De verhoging van de normbedragen heeft (nog) geen invloed gehad op de beschikbare middelen voor onderwijshuisvesting in het gemeentefonds.

Energieakkoord en Klimaatakkoord

Het Energieakkoord werd gesloten op 6 september 2013 door 47 organisaties, waaronder de overheid, werkgevers, vakbeweging, natuur- en milieuorganisaties, maatschappelijke organisaties en financiële instellingen. Dit akkoord bevat afspraken voor energiebesparing en opwekking van duurzame energie. Het akkoord was een initiatief van de SER en moest zorgen voor een inhaalslag van Nederland op het gebied van duurzame energie.

Het Klimaatakkoord van Nederland bouwt voort op het Energieakkoord. Het is een uitwerking van het Klimaatakkoord van Parijs. Daar heeft Nederland samen met 194 andere landen het doel neergezet om de opwarming van de aarde tot 2 graden te beperken. De doelstelling is om in 2030 vergeleken met 1990 een CO₂-reductie te realiseren van 49% (mogelijk tot 55%). Het einddoel is om in 2050 CO₂-arm te zijn.

Het Nederlandse kabinet zet dit om in beleid middels het Klimaatakkoord. De Nederlandse regering heeft gekozen voor een aanpak samen met de maatschappij en bedrijven bij de totstandkoming van het Klimaatakkoord. Dit werd zichtbaar in de vijf klimaattafels en het overkoepelende Klimaatberaad. Dit heeft geleid tot het 'Ontwerp van het Klimaatakkoord'.

Ook de gemeente Alblasterdam zet zich bewust in voor een duurzame ontwikkeling. Zo heeft de gemeente in februari 2018 samen met 29 andere partijen uit de regio het Energieakkoord Drechtsteden getekend. Hierin wordt o.a. vastgesteld dat Alblasterdam uiterlijk in 2050 een energieneutraal dorp wil zijn. In het coalitieakkoord van 2018 wordt zelfs gesproken over de ambitie om in 2040 energieneutraal te willen zijn

6.7.8 Routekaart PO en VO

Eén van de klimaattafels betreft de 'gebouwde omgeving'. Onder deze tafel valt ook de utiliteitsbouw en daarmee ook de onderwijshuisvesting. Voor de utiliteitsbouw zijn aparte afspraken gemaakt. De belangrijkste zijn:

- Er komt een normering vanaf 2021 voor alle utiliteitsbouw op basis van gebouw gebonden en niet-gebouw gebonden energieverbruik. Het is nu nog onduidelijk wat deze normering zal zijn.

- Gebouweigenaren kunnen tijdelijk afwijken van normering, wanneer zij een natuurlijker moment voor vergaande verbetering kunnen laten zien. De normering dient wel in 2050 gehaald te zijn.
- Routekaarten per sector (deadline was 1 mei 2019) geven inzicht hoe sectoren een CO₂ neutrale portefeuille in 2050 realiseren.

De routekaarten zijn van belang. Twaalf sectoren in het maatschappelijk vastgoed hebben afgesproken per 1 mei 2019 een routekaart op te zullen leveren: Rijksvastgoedbedrijf, VNG, IPO, Politie, PO en VO, MBO, HBO en WO, zorg- en sportvastgoed en monumenten. Een aantal sectoren heeft deze routekaart al ingediend bij het ministerie van Binnenlandse Zaken. De PO raad en VO raad zullen de routekaart naar verwachting op korte termijn publiceren.

Bijlage II: Kinderopvang

Deze bijlage gaat in op de (voor dit IHP relevante) wettelijke kaders die gelden voor kinderopvang. Het geeft tevens een toelichting op het beleidsuitgangspunt om ook bij nieuwbouw/renovatie van schoolgebouwen peuteropvang te behouden.

Landelijk wettelijk kader

Drie wetten zijn hier van belang: 'Wet Kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen' (Wet KO), de Wet ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie (Wet OKE) en 'Wet Harmonisatie Kinderopvang en Peuterspeelzalen'.⁴

Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (Wet KO)

In de wet KO zijn globale eisen en concrete eisen voor kinderopvang opgenomen, zoals een verplichte Verklaring Omtrent het Gedrag voor personeel, een risico-inventarisatie veiligheid en gezondheid, het organiseren van inspraak van ouders en het gebruik van de Nederlandse taal als voertaal.

De kwaliteitseisen zijn verder uitgewerkt in het 'Besluit kwaliteit kinderopvang en peuterspeelzalen'. De uitgewerkte eisen betreffen onder meer het pedagogisch beleidsplan, de groepsgrootte, de beroepskracht/ kind-ratio en de verblijfsruimten. Ook zijn vier pedagogische basisdoelen benoemd waar organisaties hun pedagogisch beleid op moeten baseren:

- sociaal-emotionele veiligheid
- sociale competenties
- persoonlijke competenties
- overdracht van normen en waarden

Voldoen aan de kwaliteitseisen is een voorwaarde voor start en exploitatie.

Wet ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie (Wet OKE)

Op 1 augustus 2010 is de Wet ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie (Wet OKE) van kracht geworden. Het doel van de wet is om de taalontwikkeling van jonge kinderen te stimuleren en de kwaliteit van de peuterspeelzalen te verbeteren. De wet wijzigt drie wetten: de 'Wet Kinderopvang', de 'Wet op het onderwistoezicht' en de 'Wet op het primair onderwijs'. De belangrijkste onderdelen van de Wet OKE zijn:

- de verplichting voor gemeenten om een goed voorschools aanbod te doen aan alle jonge kinderen met een taalachterstand
- een landelijk kwaliteitskader voor peuteropvang; hiermee wordt een groot deel van de kwaliteitsregels voor de kinderopvang ook van toepassing op peuteropvang.
- behoud van de financiële toegankelijkheid van peuteropvang voor ouders van kinderen die in aanmerking komen voor voor- en vroegschoolse educatie (VVE); ouders van doelgroepkinderen betalen per saldo niet meer dan ouders in de kinderopvang die voor de hoogste belastingtoeslag in aanmerking komen.
- toezicht en handhaving op de kwaliteit van peuteropvang en voorschoolse educatie.

Wet harmonisatie kinderopvang en peuterspeelzalen

Per 1 januari 2018 moet peuteropvang voldoen aan alle eisen die de Wet KO stelt. De overheid heeft kinderdagverblijven en peuterspeelzalen geharmoniseerd. Zowel de financiering, de kwaliteitsregelgeving en de inspectie, als het aanbod van VVE-programma's zijn op elkaar afgestemd en onder één wettelijk kader gebracht. Het doel van de harmonisatie is om verschillen tussen peuterspeelzalen en kinderopvang weg te nemen en te zorgen voor een betere afstemming tussen kinderopvang, peuterspeelzaalwerk en onderwijs. De harmonisatie van voorschoolse voorzieningen berust op drie pijlers:

1. Versterking van de pedagogische kwaliteit
2. Gelijkschakeling van de kwaliteitseisen voor peuterspeelzaalwerk en kinderopvang
3. Gelijkschakeling van de financieringsstructuur

Verskil tussen kinderopvang en peuteropvang

Ondanks de harmonisatie is er een verschil tussen kinderopvang en peuteropvang. Kinderopvang heeft van oorsprong een andere doelstelling dan peuteropvang, namelijk de opvang van kinderen. Kinderopvang biedt ouders de mogelijkheid om arbeid en zorg te combineren en levert een bijdrage aan de ontwikkeling en opvoeding van kinderen. Peuteropvang is gericht op het bieden van een veilige speel- en ontmoetingsplek voor jonge kinderen en hun ouders, waarbij het primair gaat om gerichte ontwikkelingsstimulering. Peuteropvang heeft groepen met uitsluitend

⁴ Beleidsnota peuteropvang 2018 – 2022 Gemeente Edam-Volendam

leeftijdgenootjes (2 tot 4 jaar). Peuteropvang heeft niet het doel de arbeidsmarktparticipatie te bevorderen. Wel wordt peuteropvang veelal door ouders gebruikt om een cursus te kunnen volgen of een drukke gezinssituatie even te ontlasten.

Verantwoordelijkheden in het aanbod

De gemeentelijke verantwoordelijkheid is verschillend voor diverse groepen ouders. Voor de gemeente is het van belang om vanwege de harmonisatie kinderopvang en peuterspeelzalen onderscheid te maken tussen ouders op basis van twee dimensies:

- wel of niet ouders van een kind wat in aanmerking komt voor VVE
- ouders met of zonder recht op kinderopvangtoeslag

Type ouder	Ouders van doelgroep VVE peuters	Ouders van reguliere peuters
Ouders die géén recht hebben op kinderopvangtoeslag	A	B
Ouders die wél recht hebben op kinderopvangtoeslag	C	D

- Groep A: deze ouders hebben geen recht op kinderopvangtoeslag en zijn aangewezen op de gemeente voor financiering van de kindplaats en VVE.
- Groep B: deze ouders hebben geen recht op kinderopvangtoeslag en zijn aangewezen op de gemeente voor financiering van de kindplaats
- Groep C: deze ouders hebben recht op kinderopvangtoeslag. Financiering van de kindplaats verloopt tussen ouders en Belastingdienst. Daarnaast hebben deze ouders de gemeente nodig voor financiering van VVE.
- Groep D: deze ouders hebben recht op kinderopvangtoeslag. Financiering van de kindplaats verloopt tussen ouders en Belastingdienst.

De wettelijke verplichting geldt voor de ouders in groep A en C, kinderen met een VVE indicatie. Hiervoor ontvangt de gemeente een doeluitkering. Voor de ouders van groep B en D heeft de gemeente geen wettelijke verplichting in het voorzien van aanbod en de toegankelijkheid daarvan. Voor groep B heeft de gemeente weliswaar geen zorgplicht, maar wel een verantwoordelijkheid. Het gaat hier om kinderen van éénverdieners of geenverdieners. Hoe de gemeente deze verantwoordelijkheid invult is aan de gemeente zelf. Op dit moment komen in Alblasterdam deze kinderen (groep B) in aanmerking voor een door de gemeente gesubsidieerde plek. Ten slotte geeft de gemeente Alblasterdam ook subsidie voor groep D. Dit zou de gemeente eigenlijk niet

hoeven doen, maar omdat peuteropvang niet erg rendabel is voor kinderopvangorganisaties en de gemeente wel de wettelijke plicht heeft om een aanbod aan VVE in de gemeente te hebben, wordt ook deze groep (D) voor een klein deel gesubsidieerd.

Verantwoordelijkheden voor huisvesting

De gemeente heeft geen formele verantwoordelijkheden als het gaat om het huisvesten van kinderopvang (dus ook peuteropvang). Het feit dat de gemeente geen verantwoordelijkheid heeft voor de huisvesting van kinderopvangorganisaties heeft te maken met datgene waartoe de wet de schoolbesturen verplicht: het contracteren van een partij die bereid is de kinderopvang voor leerlingen van de betreffende basisschool te verzorgen. Het aanbieden van de kinderopvang vanuit de organisatie kan plaatsvinden op welke locatie dan ook. Wel kan een gemeente een faciliterende rol invullen als het gaat over het huisvesten van kinderopvang (bijvoorbeeld bij IKC-ontwikkeling). In dit IHP is dit een belangrijk onderdeel van de visie. Daarbij zou kinderopvang in de regel een bijdrage betalen aan zowel de gebruikskosten alsmede de investeringskosten (zie par. 3.1.).

Door de harmonisatie zou peuteropvang op gelijke wijze behandeld worden en tevens gebruikskosten en investeringskosten betalen. Echter ontstaat hier een discrepantie tussen wet- en regelgeving en realiteit. Peuteropvang is een voorziening welke in de regel (met name wanneer zij solitair zijn gehuisvest) dergelijke bedragen lastig kunnen opbrengen. Peuterspeelzalen zijn vaak verlieslijdend voor kinderopvangorganisaties.

Daarmee is het aanbod van peuteropvang dus enerzijds afhankelijk van de mate waarin een gemeente dit faciliteert (lees: subsidieert) voor ouders die hier geen 'recht' op hebben en de mate waarin een gemeente in nieuwe situaties huisvestingskosten doorbelast aan peuteropvang. Tegelijkertijd heeft een gemeente rekening te houden met de Wet Markt en Overheid, welke aangeeft dat een gemeente geen staatssteun mag verlenen voor de huisvesting van kinderopvang.

In geval van realisatie van nieuwbouw of renovatie dient dus goed te worden bekeken of het gewenste aanbod aan peuteropvang onder het gehanteerde uitgangspunten voor medegebruik/verhuur in dit IHP in stand kan worden gehouden of dat er een maatwerkoplossing gevonden dient te worden.

Bijlage III: Waardenwijzer

Bijlage IV: Capaciteitsanalyse

Bijlage V: Herkomstanalyse

Colofon

Uitgave: HEVO B.V.
Datum: 24 februari 2020

Contact

Statenlaan 8 Postbus 70501
5223 LA 's-Hertogenbosch 5201 CB 's-Hertogenbosch

T +31 (0)73 6 409 409
info@hevo.nl

www.hevo.nl www.rpmbyhevo.nl

Niets uit deze uitgave mag zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van HEVO B.V. worden gekopieerd, noch aan derden ter inzage worden gegeven

